

MARCOSNËAN 'A UPÍ BANA I. GALILEA MENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (1-10)

*Juan, an uni nashimicë, an anu uni 'icëma menuxun bana ñuixuan
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Ènëx ca upí bana, Nucën Papa Diosan Bëchicë, Jesucristo, a ñui uisai cara axa uti 'iacëxa quiax quicë 'icën.

² An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni, Isaías cacë, an ca Jesucristo ènë menu uti sinánquin Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ësaquin cuënëocëxa:

A caxu mi cuanun cana uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

³ Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ésai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëníoquin racanacësaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain.

⁴ Isaíasnëan cuënëosabi oi ca Juan anu uni 'icëma menuxun, anu cuancë unicama nashimianan bana ñuixuni ésai quiacëxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ëni Nucën Papa Diosmi sinani camina nashimicë 'iti 'ain, mitsun ñu 'atima 'acëcama téréncë 'inun.

⁵ Usa 'ain ca Judea menu 'icë unicama 'imainun Jerusalénu 'icë unicamaxribi Juanën bana ñuixunia

cuati cuancëxa. Cuanxuan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanën Jordán cacë bana anuxun nashimiacëxa.

⁶ Juanëx ca camello rani 'acë chupa pañuanan ñuina xacábia 'acë anun tsitëcérëquicë 'iacëxa. Aín pití ca curuchinti 'imainun buna rëpa 'iacëxa.

⁷ Usa 'ixun ca bana ñuixunquin Juanën unicama cacëxa:

—'È caxu ca 'ësamaira uni aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'èx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana a tanáin rantin purúnxun aín taxacabi tubuxuntima 'ain.

⁸ 'Èn cana mitsu 'umpaxan nashimin, 'aínbí ca axira uquin uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icëen.

*Juanéan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Juanéan unicama nashimianan bana ñuixunmainun ca Jesús Galilea menu 'icë ëma, Nazaret, anuax Judea menu cuanx anua Juan 'icë anu bëbacëxa. Bëbacë ca Juanën Jordán bacanuxun Jesús nashimiacëxa.

¹⁰ Usoquin Juanën nashimicëx, bacanuax 'iruquian Jesusan iscëxbi ca naí panárabëacëxa. Usacëbëtan ca ñumacuru tinax uaxa Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anu 'iruia isacëxa.

¹¹ Usaíá 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, èsai qui:

—Mix camina 'èx amiira sináncë bacë bëchicë 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuëënin.

*Ñunshin 'atimanën 'apun Jesús ñu 'aisama 'amitsa tan
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

12 Usaía 'icë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanbi anu uni 'icëma menu cuanti Jesús sinánmiacëxa.

13 Sinánmicëx cuanx ca cuarenta nëtën anua pianancë ñuina 'icë menu 'iacëxa. Anua cuarenta nëtë 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apu Satanasnën ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacëxa. Usoiabi ca an Nucën Papa Dios 'aquincë aín ángelcaman anu uxun Jesús 'aquiñancëxa.

*Galilea menuxuan 'atabaquin Jesusan unicama bana ñuixuan
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

14 Juan, an uni nashimicë, a sipuacë 'ain ca Jesusan Galilea menu cuantëcënquin —aín 'ucha téréncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë — quixun upí bana ñuibiancëxa.

15 Ñuibiani cuani ca ësai quiacëxa:
—Anun Nucën Papa Diosan ainan 'iti unicama aín uni 'imiti nëtë ca 'urama 'icën. Mitsux ami sináncë 'ixunmabi sinanati ca anun aín uni 'inux iéti bana sinan.

*Jesusan rabë 'imainun rabë uni abë cuanun ca
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

16 Parúmpapa Galilea cuëtani cuanquínbi ca Jesusan Simón 'imainun aín xucën, Andrés, an tsatsa bicë uni 'ixuan tsatsa ricania méracëxa.

17 Mëraquin ca cacëxa:
—En mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut. An tsatsa bicë uni 'icëbi cana 'ëmi cataménunmi uni sinánminun mitsu 'imiti 'ain.

18 Usaquier Jesusan cacëxunshi aín rica ëbiani ca abë cuancëxa.

19 A uni rabé bibiani cuanquinbi ca Jesusan Zebedeonën bëchicë Jacobo 'imainun aín xucën Juan, nuntinuxuan rica mëníoia méracëxa.

20 Mëraquian cuënquin Jesusan abëa cuanun cacëxëshi ca nuntinubi aín papa Zebedeoçëñun aín papan ñu mëëmicë uni ébiani Jesúsbë cuancëxa.

*Uni achúshi ñunshin 'atimañu Jesusan pëxcüa
(Lc 4.31-37)*

21 Cuanx ca abëa nicë unicamabë Jesús Capernaúm émanu bëbacëxa. Bëbaxun ca anun ñu mëëtima nëtë 'ain anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiacëxa.

22 An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbì bana ñuixuancëxa. An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman banasamaira ca aín bana 'iacëxa. Usaquian Jesusan ñuia cuati ca a xubu anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu 'icë unicamax ratuti quiacëxa:

—Usa bana cuacëma cananuna 'ain.

23 Anu ca uni achúshi ñunshin 'atimañu axribi 'iacëxa. A unin ca munuma cuëncénquin Jesús cacëxa:

24 —Jesús, Nazaretnu 'icë, min caina nu uisa oti 'ain? ¿Mix caramina nu cëñui uan? 'En cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë a 'ain.

25 Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ca nëtët. Ënë uniuax ca chiquit.

26 Usaquian cacëxëshi ca saquiquimiquin bërërumi munuma cuëncëni ñunshin 'atima a uniuax chiquíacëxa.

27 Usoia isi ca anu 'icë unicama ratúacëxa. Ratuti ca atúxbi canani quiacëxa:

—¿Uisa bana cara ënëx 'ic? Ënëx ca nun cuacëma bana 'icën. Ënë uni ca ñunshin 'atimanënbì aín bana cuatia. Uninuax —ca chiquit —quixuan cacëx ca chiquitia.

28 Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Caperнаúmnú 'icë unicama inshima a 'urama 'icë Galilea menua 'icë ëmacamanuxunribi camaxunbi chaniocëxa.

Pedronën nachia Jesusan pëxcüa

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Anua judíos unicama timëti xubunuax cuanx ca Jesúsbé Santiago 'imainun Juan a rabëtaxribi Simón 'imainun Andrésnën xubunu bëbai anu atsíancëxa.

30 Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insíanx racatan anu 'icë unicaman Jesús —Simonan nachi ca 'insíanxa —quixun cacëxa.

31 Cacëx anua racácë anu cuanquin ca Jesusan mëíñquin biruacëxa. Birucëxëshi ca aín 'itsis nëtëquin atu pimiacëxa.

'Itsa uni ñucë Jesusan pëxcüa

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 A nëtënbì ca bari cuabúcëbëa bëbáquishbucëbëtan a émanu 'icë unicaman, uni 'insíncëcamacëñun uni ñunshin 'atimañu acama an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa.

33 Bëcëbë ca a émanu 'icë unicamax anua Jesús 'icë xubun xëcuënu timëacëxa.

34 Usaria ca Jesusan bëtsi bëtsi 'insínñu unicama pëxcüacëxa, pëxcüanan ca 'itsa uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Chiquíncëxuan ui cara ax 'icë quixun 'unáncëxun ca Jesusan uisaíbia a ñui banati cuëenquinma ñunshin 'atima banamiama 'icën.

*Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan
(Lc 4.42-44)*

³⁵ Usoquin 'oonx ca pëcaracëma 'aínshi niruquiani anua uni 'icëmanu cuanx Jesùs Nucën Papa Diosbë banacëxa.

³⁶ Axa cuancë caxu ca Simón abëa 'icëcamabë Jesùs bari cuancëxa.

³⁷ Cuanxun mëraquin ca cacëxa:

—Camaxunbi ca mi baria.

³⁸ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

—'Urama 'icë ëmacamanuxunribi uni bana ñuixuni cuanun ca cuan. Usoquin 'anux cana Caper-naúmnuax upunin.

³⁹ Usaquin cabiani cuanxun ca Galileanu 'icë ëmacamanu 'icë anua judíos unicama timëti xubucamanuxun bana ñuixuancëxa, ñuixuanan ca ñunshin 'atimacama uninua chiquíancëxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Usa 'ain ca an nami chëquimicë 'insínñu unin cuanx a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesùs cacëxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

⁴¹ Cacëxun ca nuibaquin, aín mëcënan ramëquin Jesusan a uni cacëxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itëcëni motia.

⁴² Usaquier cacëxëshi aín ñucë nëtëti moquin ca 'insíncë uni an chuáma tancëxa.

⁴³ Chuáma tania ca Jesusan a uni xuquin 'ësëquin cacëxa:

44 — 'En mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caquinmabi camina cuanxun min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pëxcúa quixuan camabi unin 'unánun.

45 Jesusan — 'en mi pëxcucë énë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —cacëx cuanquinbia aín nami pëxcúcë ñuiquin chaniocëbë ca Jesús, anu uni riquianti rabanan, uinu 'icë émanubi cuánma 'icë. Cuaníma anu uni 'icëma menu cuni 'icëbëbi ca camabi menuax cuanx uinu cara cuania anubi timëcancëxa.

2

*Usabi 'aish nicëma uni Jesusan pëxcüa
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

1 Anu uni 'icëma menu 'itancëx ca Jesús Caper-naúm émanu cuantëcëancëxa. Cuanxa anu 'ain ca unicaman —Jesús ca uax xubunu 'icë —quixun chaniocëxa.

2 Chaniocëbë ca anua Jesús 'icë xubu tsitsirui, 'itsa uni timëcamë'ëocëxa. Usari 'iquian anu uni niti 'áima 'inun xubu xëcuëbi tsitsirucë, ca Jesusan anuxun atu bana ñuixuancëxa.

3 Ñuixuncëbëtanbi ca rabé 'imainun rabé unin uni achúshi ñucë, nirucuaínquinbi tancëma, bacëtinu racacë bëacëxa.

4 Bëxun ca 'itsa unia tsitsíruan anun atsínmiti 'áima 'ain, tapitinën buánrutancëxun, xubu manan tapuacë anua Jesús 'icë puntëbi cha oquin bërúaratancëxun, aín bacëtinuabi nanpácëxa.

5 Nanpáquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:
—Min 'uchacama ca térëncë 'icë —quixun.

6 Usoquin Jesusan caia cuakin ca anu tsócë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman ësaquin sináncëxa:

7 —¿Uisa 'aish cara ënë unix usai banain? Ënëx ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quiti banan banaia, ax ca 'aisama 'icën. Uinu 'icë unínbì ca 'ucha térëntima 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha térënti 'icën.

8 Usaquier sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin?

9 'En cana ñucë uni ënë —min 'uchacama ca térëncë 'icë —quixun cananbi —niruquiani ca min bacëti bibiani cuantan —quixunribi cati 'ain.

10 Nucën Papa Diosan cushínshi 'en ënë uni pëxkuia isquin camina asérabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'en cana unin 'ucharibi térënti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa:

11 —'En cana mi Cain, niruquiani ca min bacëti bibiani min xubunu cuantan.

12 Cacëxëshi niruquin aín bacëti bibiani ca a uni, anu 'icë unicaman ismainunbi cuancëxa. Usaria cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi quicancëxa:

—Ësa ñu cananuna isáma 'ain.

*Jesusan Leví aín uni 'inun ca
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

13 Parúmpapa cuëbía Jesús cuantëcëncëbë ca 'aisamaira uni anu timëcamë'ëocëxa. Timëcamë'ëoia ca Jesusan atu 'unánmiacëxa.

14 'Unánmitancëx cuanquínbi ca Jesusan Alfeonën bëchicë, Leví cacë, a anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraquin ca Jesusan cacëxa:

—'En mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

Cacëxëshi ca Leví níruquiani Jesúsbë cuancëxa.

15 Cuanquin ca Jesúscëñun aín 'unánmicë unicama aín xubunuxun pi cuanun Levitan buáncëxa. Buania ca 'aisamaira unin atu nuibiancëxa. Nuibiancëbë atúxribi atubë cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabë an fariseocaman bana tancëma uni raírinëxribi anu cuanx Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëtan pi bucüacëxa.

16 Usoquian atubëtan piia isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabëtan fariseo unicaman Jesusan 'unánmicë unicama ñucáquin cacëxa:

—¿Uisa cupí cara an mitsu 'unánmicë unin 'uchañu unicamabëtan pianan an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtanribi pin?

17 Usai quia cuauquin ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuëenima. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuëenia. Usaribiti cana 'ëx an —'ëx cana asábi 'ai —quixun sináncë unicama a 'ëmia cataménun cai uáma 'ain. Ama, an —'ën nuitu 'aisama 'aish cana 'ëxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni upí 'inuxa 'ëmi cataménun cai cana 'ëx uacën.

*Unían Jesús pima samáti ñucá
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)*

18 Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, aín 'unánmicë unicama 'imainun fariseo unicaman, Nucën Papa Dios sinani samáquin picëbëtanma, uni raírinën anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Juanën 'unánmicë unicamax ca Nucën Papa Diosmi sinani bëtsi bëtsi nëtën pima samatia. Úsaribiti ca fariseonëan 'unánmicë unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'aínbi cara uisacasquin min 'unánmicë unicaman samáquinma pin?

19 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Anun xanu biti nëtën cara pi unun quixuan xanu biti unin camicë unicaman, an xanu biti uni axa atubë 'ain, masá nuituquin pima 'ití 'ic? Axa atubë 'ain ca pima 'itima 'icën.

20 Ca ésa 'icën: An xanu biti unin xanu biquin abëtan pi unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutima abë cuëenia. Xanu bibiani cuanquian a unin ébiantexun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pitima 'icën. Usaribiquin ca 'en 'unánmicë unicama 'ébë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ëbicëxun 'en ébiantexun cuni ca masá nuituquin pitima 'icën.

21 Catancëxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonëan 'unánmicë bana mëscúti rabanan Jesusan ésaquinribi a unicama cacëxa:

—Ésaribi ca. Nun aintsi uinu 'icë xanúnbì ca chupa xëni, chupa sani iotan aín tuquicë a 'unuima. Usocëxbi ca chupa xëni ax chëqui anun

'unucë ió ax nipacëtia. Usai 'i ca aín tuquicë ax chaia.

²² Ésaribi ca. Ui uníbi ca ñuina xacá, anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acë, axa xéni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xéni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubíncë ñu ax tutuqui nëtëtia. Usa 'ain ca ñu chëcacë ñuina xacá chumusa oquin 'acë iónushi 'aruti 'icën.

Ésaquin ca an ñucácë unicama Jesusan cacëxa.

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan 'unánmicë unicama trigo bëru sirícaquin bia

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Anun ñu mëëtima nëtëen ca Jesús anu trigo 'apácë naënu 'icë bain cuancëxa. Cuancëbë abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcëcë sirícaquin biacëxa.

²⁴ Bitsia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Ca is, ¿uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman anun ñu mëëtima nëtëen usaquin 'atima ñu 'ain?

²⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsun caramina Davidnën ca 'acëñuma 'ixun axa abë cuancë unicamabëtan ésoquin ñu 'acëxa quixun cuënëo bana a iscëma 'ain?

²⁶ Abiatar cacë unia judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'ain ca Davidnën 'acëñuma 'ixun piisa tanquin, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anu atsínxun anu 'icë pán, Nucën Papa Diosan isti oquin nancë, a bixun piacëxa. A panëxa judíos sacerdotenëinshi piti 'aían uni itsin piti 'icëmabi ca sacerdotenën 'ináncëxun bixun Davidnën piacëxa.

Piquin ca axa abë 'icë unicama anribia pinun 'ináncëxa.

²⁷ Ńsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Unia ñu mëétancëx tanti cushitëcënti cupí ca Nucën Papa Diosan a nëtë tantiti mëníocëxa. A nëtëna ca tantiti 'icë quixuinshi sinánun ca Nucën Papa Diosan uni unioma 'icën.

²⁸ Uni 'inxu Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mëétima nëtëna cara aña 'ati 'icë quixun uni cati 'ain.

3

Jesusan anun ñu mëétima nëtëna aín mëcën bamacë uni pëxcüa

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Anua judíos unicama timëti xubunu cuantëcëni ca Jesús anu atsíancëxa. Anu atsíncëbë ca uni achúshi aín mëcën amo 'icë bamacë anu 'iacëxa.

² Usa 'icë ca anu 'icë fariseo unicaman anun ñu mëétima nëtëna caraisa uni pëxcuia quixun ami manánuixun iscartsi quixun Jesús bërúancëxa.

³ Bërúancëunbi ca aín mëcën bamacë uni Jesusan cacëxa:

—Nirucuatsini ca néri ut.

⁴ Cacëxa ucëbëtan ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Anun ñu mëétima nëtëna cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mëétima nëtëna cara unin uni itsi 'insíncë 'a quinti 'ic? ¿Cara bamatanun isëshiti 'ic?

Quixuan cacëxbi ca quiáma 'icën.

⁵ Quiáma atu ñachai nishi masá nuituquin ca Jesusan —uisa cupí cara ënë unicama axa 'insíncë

uni ënëmi sinanima —quixun sinánquin aín mëcën
ñucë uni cacëxa:

—Ca mëshpat.

Cacëx mëshpatishi ca mëpëxcüacëxa.

⁶ Usocëbë chiquíquiani cuanx ca fariseo unicama
axa Herodesmi sináncë unicamabëtan Jesú斯 ñui,
uisoxun 'ati cara quiax 'ësénancëxa.

Baca cuëbí unicama timëcamë'ëo

⁷ Usacëbë ca Jesú斯 parúmpapanu cuancëxa,
cuancëbë ca aín 'unánmicë unicamaxribi abë
cuancëxa. 'Imainun ca 'aisamaira uni Galilea
mecamanuaxa ucë acamax a nuibiani anu Jesú斯
'icë anu timëacëxa.

⁸ 'Imainun ca Jesusan ñu 'aia ñuiquin chanioia
cuacë 'aish amanuax amanuax timëcuatsini ai,
Judea me, Jerusalén ëma, Idumea me, Jordán baca
'ucë manan 'icë me, 'imainun Tiro, Sidón a ëma
rabë 'urama 'icë mecamantuaxribi, camáxbi anu
timëcamë'ëocëxa.

⁹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama
cacëxa, 'aisamaira uni tsitsíruquin chacati rabanan
manë nunti mënioxunun quixun.

¹⁰ An 'itsa uni pëxcucë cupía —'en ticacëxuinschi
ca 'ëribi pëxcuti 'icë —quixun sinani, 'insíncë unicamax
anuxun a ticanux tsitsírucëbëtan ca usaquin
Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa. Cacëxun ca
'axúancëxa.

¹¹ Usaria isi aín bëmánon cuani rantin puruni
tsóbuti munuma banaquin ca ñunshin 'atimanën
'ibuacë unicaman ñunshin 'atimanën quimicëxun
Jesusan cacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana Diosan Bëchicë 'ai quixun asérabi uibi caxunma ca 'at.

*Aín 'unánmicë uni 'inúan Jesusan mëcën rabë 'imainun rabë uni caísca
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)*

¹³ Usaquin cabiani matánu cuanxuan, anuxun ainan 'inun uni caísquin, achúshi achúshi cuëncëx ca abë 'inxus Jesúsnu cuancancëxa.

¹⁴ Usaquin ca Jesusan mëcën rabë 'imainun rabë uni caísacëxa, abë 'iti 'imainun unia Nucën Papa Diosan bana ñuixuntanun xuti.

¹⁵ Caístancëxun ca atu anun uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimacamaribi uninua chiquínun aín cushi 'ináncëxa.

¹⁶ Usa 'ain ca Jesusan mëcën achúshi 'imainun rabë uni caísacëxa. A caíscë unicama ax ca 'iacëxa achúshinëx Simón cacë 'icëbia Jesusan Pedro caquin anécë.

¹⁷ 'Imainun ca Zebedeoñen bëchicë Jacobobë aín xucën Juan 'iacëxa. A uni rabë ca Jesusan Boanerges caquin anëacëxa. Boanerges quicë banax ca caná banacësari banacë quicë 'icëen.

¹⁸ Raírinëx ca Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás acama 'iacëxa. Bëtsix ca Alfeonën bëchicë, Jacobo, 'iacëxa. Raírinëx ca Tadeo 'imainun Simón, axa judíos unibun rabanan nëëti banacë, aribi 'iacëxa.

¹⁹ Bëtsix ca Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacëxa.

Ñunshin 'atimanën cushínsa Jesusan ñu 'aia quiáxa uni quia

(Mr 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Usaquin abë niti unicama caísbianquin buani ca Jesús anua 'icë xubunu cuantëcëancëxa.

20 Cuänbia 'aisamaira uni amiribishi timëtëcëan ca atubë banaquin Jesúsbëtan aín 'unánmicë unicaman piama 'icën.

21 Usai 'ia cuabiani ca aín aintsi 'ibu ax –sapi ca ñunshílanxa –quiquiani Jesús bitsi cuancëxa.

22 Usa 'ain ca Jerusalénuax ucë an Moisésnëن cuënëo bana 'unáncë unicama quiacëxa:

—Ënë unibë ca ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú 'icën. Usa 'ixun ca Beelzebúnëن 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinia.

23 Ax ca ñunshin 'atimañu 'icë quiáxa Jerusalénuax ucë unicama quia cuaxun ca Jesusan cuënxun cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara Satanás axbi: Ca chiquit, quiti 'ic?

24 Ësa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucucë unicama 'itsa 'áishbi upitax bucui bëtsibë bëtsibë nuibananíma 'acánani cëñutia.

25 Usaribiti ca unicamax aín aintsisibë nuibananíma mëéanani tsuáqui nëtëtia.

26 Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu Satanás, Beelzebúribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbì ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'áima 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima.

27 Ësa ca. Ui unínbì ca cushi uni, aín xubunu atsínxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu a pain néaxun cuni ca aín ñu bicuanti 'icën. Usaribi oquin cana

'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin.

²⁸ Asérabi cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan ca unin 'atima ñu 'acë camabi tärénti 'icën, amia 'atimati banacëribi.

²⁹ Usa 'áinbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tärénima, ax ca usabi täréntimoí 'ia.

³⁰ —Ax ca ñunshin 'atimañu 'icë —quiáxa quicë cupí ca Jesusan usaquin cacëxa.

Jesusan ca amia sináncë unicama aintasioia quicë bana

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Usa 'ain ca unia bana ñuixuncëbë uquin aín titabëtan aín xucéantun èmánxun Jesús isa unun quixun anu 'icë uni camiacëxa.

³² Camicëxun ca a nëbëtsioratia tsócë unicaman Jesús cacëxa:

—Min titabë ca min xucéantu èman 'icën. Ca mi istisa tania.

³³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uicamax cara 'ën tita 'imainun 'ën xucéantu 'ic?

³⁴ Usai quiquin bariaráquin isquin ca a rapasu tsócëcama cacëxa:

—Axa 'ëbë tsócëcama, ënëx ca 'ën tita 'imainun 'ën xucéantu 'icën.

³⁵ Uicaman cara Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën xucën 'imainun 'ën chirabacë 'imainun 'ën tita 'icën.

4

Bana itsi ñuicësoquin an ñu 'apácë uni ñuicë bana
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Amiribishi ca Jesusan parúmpapa cuëbíxun unicama 'unánmiacëxa. 'Unánmicëbëa 'aisamaira uni a nëbëtsiorati timécëbë ca Jesús parúmpapa cuëbía bëspúcë manë nuntinu 'iruax tsóbuacëxa. Anua tsómainun ca unicama masinu parúmpapa cuëbí bucüacëxa.

² Bucubucë ca Jesusan 'itsa bana 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin ñuiquin ësaquin cacëxa:

³ —Ca cuat, 'en mitsu ñuixunmainun. An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa.

⁴ Sacacëx ca raírinëx anúan uni nicë me irunu nipacëaxa. Nipacëcë ìsbëtsini uxun ca ñuina pëchiñën 'eaxa.

⁵ Raírinëx ca maparañu menu nipacëaxa. Nipacëax ca me cëxtúma 'ain bënëtishi coxa.

⁶ Coóxbi ca uruquian barin xarocëx aín tapun 'áima 'ain, chushiaxa.

⁷ Raírinëx ca muxañu menu nipacëaxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruxunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën.

⁸ Usa 'aínbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca raíri aín bimi 'itsamashi, treintaishi 'iaxa, raírinëxribi ca aín bimi 'itsa, sesenta, 'iaxa, raírinëxribishi ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iaxa.

⁹ An aín pabitan ènë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

*Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana
ñuiacëxa quicë bana
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)*

10 Usaquin cacéxa raíri unicama cuancëbë atux bérúxun ca a rapasu 'icë unicamabëtan aín 'unánmicë unicaman Jesús cacéxa:

—Uisa cupí caramina bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixuni quixun camina nu cati 'ain.

11 Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Uni itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. Usa 'aínbì cana uni raíri 'ëmi sinántisama tancë cupí bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

12 'En 'aia isquinbi ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'ináncë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unanima. Usai 'i ca acamax atun 'ucha térénun Nucën Papa Diosmi sinanatima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 Usaquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacéxa:

—¿Mitsúnribi caramina an ñu 'apácë uni ñui 'ëx quicë bana, uisai quicë cara quixun cuatiman? ¿'Ex bérí quicë bana ënë cuaquinma caramina uisaxun bëtsi banacamaribi 'ën ñuia cuati 'ain?

14 An ñu bérü 'apácë uni asaribi ca an Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuncë uni 'icën.

15 Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bérü asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Usa 'ixuan Nucën Papa Diosan bana cuacëbëbi bënëtishi uxun ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sinánxma 'inun a cuacë banacama a manumia.

16 Bëtsi bëtsi unix ca maparañu me bëxbá, anu nipacëcë ñu bëru asaribi 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuati cuéenquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun bënénquinshi sinania.

17 Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun Nucën Papa Diosan bana 'itsama nétéinshi sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánan Nucën Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ënia.

18 Muxañu menua nipacëcë ñu bëru usaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquein,

19 —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinánquinbi ca atun ënë menu 'icë ñuishi sinánan —'itsa ñuñu 'aish cana cuéenti 'ai —quixun sinani 'itsa ñuñu 'iisa tanan bëtsi ñuribi cuéenia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan bana sináncëxi ñu bëru 'apácëa coiabi chucun mapurucë usaribi 'aish bimiñumasa 'ia.

20 'Imainun ca bëtsi bëtsi unix me upínuia ñu bëru nipacëcësa usaribi 'icën. A unicamax ca Nucën Papa Diosan bana cuaquein —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën upí oquin sinánquin a bana quicësabi oi 'icë 'aish, ñu bérúxa me upínuax upiti coi canitancëx upiti bimicësaribi 'icën. Raírinëx ca 'itsamashi, treinta, bimiñu 'ia, 'imainun ca raírinëxribi 'itsa, sesenta, bimiñu 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsaira, cien, bimiñu 'ia.

Nucën Papa Diosan unix ca lamparínsa 'icë quicë bana

(Lc 8.16-18)

21 Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Lamparín bëxun cara unin ñu témú an bëpánun nanti 'ic? ¿Cara anu 'uxti témú nanti 'ic? Anu nanquinma ca anu lamparín nanti anu nanti 'icën, ¿usa cat?

²² Uni itsin isnunma 'acë ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicë banacama abi ca 'unáncë 'iti 'icën.

²³ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbì sinánquin cuati 'icën.

²⁴ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Mitsun cuacë banacama upí oquin cuaquin camina a bana quicësabi oquin 'ati 'ain. An 'en a ñuixuncë bana uisai quicë cara quixun upí oquin sinánquin axa quicësabi oquin 'acë uni a ca 'en bana itsiribi Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën.

²⁵ An 'en bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë uni a ca 'en bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'en bana cuaquinbi sináncëma uni a, an isa 'unánxa quixuan sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumiti 'icën.

Jesusan ñu bëru corucë ñuia

²⁶ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan axa ainan 'iti unicama aín uni 'imiti ax ca ësa 'icën. Unían naënu 'apácëx,

²⁷ ca ñu bëru an imë 'uxtancëx bësutancëxun nëtëñ ñu 'amainun coi cania. Usaria ca uisai 'i cara usai cania quixun 'unaníma.

²⁸ Menuax ca ñu 'apácë 'iruia. 'Irui ca aín rara ax chai cania. Canitancëxun ca tuaia. Tuai ca aín bimi ax xacáñu 'aish bëruñu 'ia.

²⁹ Usa 'aísha shaínquibutia ca anun biti nëtëñ aín 'ibun aín xacá xucapaquin aín bëru bitsia.

*Mostaza bëru ñui quicë bana
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)*

30 Amiribishi ñuitécëni ca Jesús quiacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imíti 'ic? ¿Uisa ñu itsiribi ñui caranuna a ñui quiti 'ain?

31 Ësa ca. Mostaza bëru, menu 'apácë, ax ca chamaratsuirá 'icën, bëtsi ñu bëru chamarat-susamaira ca ax 'icën,

32 'aíshbi ca 'apácëx bëtsi ñu bëru canicësamaira 'ia. Usa 'aísha cani pëñanacëtiira chacëbë ca manan nuáncë ñuina aín pëían tupéoncënu na otancëx anu bucuia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

*Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana
ñuixuancëxa quicë bana*

(Mt 13.34-35)

33 Usoquin ca 'itsa oquin Jesusan bana itsi ñuicësoquin anu 'icë unicaman cuaisabi oquin bana ñuixuancëxa.

34 Bëtsi banánma ca usoquinshi Jesusan unicama ñuixuancëxa, 'ixunbi ca aín 'unánmicë unicama abëa 'icë uisai quicë cara a banacama 'icë quixun 'unánmiacëxa.

*Bëchun 'imainun suñúan Jesusan nëtëmia
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)*

35 A nëtëen ca bari cuabúcëbëa baquíshcëbëtan manë nuntinu tsóxun Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ucë manan cuanun ca cuan.

36 Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús manë nuntinua tsócë buáncëxa. Baca cuëbí unicama ébianía Jesús ampan sicaracëti cuancëbë ca raírinëxibi nuntin sicaracëti cuancëxa.

37 Cuancëbëbi ca suñúan 'icuatsíncëbë parúmpapa bëchuni tucánqui 'umpax aín nuntinu 'iruacëxa.

38 Usai 'ia oquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús manë nunti tsipúnuua chupami tëcëpimëti 'uxcë bësúnquin cacëxa:

—¿Cananuna bamai quixun caramina sinaniman?

39 Cacëx bësuquinsi ca Jesusan suñúan —ca nëtët —canan parúmpaparibi —ca bucubut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñúan nëtëishimainun ca baca bëchúnribi nëtëacëxa.

40 Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtin? ¿Nucën Papa Diosan ca asérabi nu bërúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

41 Cacëx ca ratuti racuëti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ènëx 'ic? Suñúnbì, bacánbì ca aín bana cuatia.

5

Jesusan ñunshin 'atimañu uni pëxcüa

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Parúnpapa 'ucë manan cuantancëx ca Gadara cacë menu bëbacëxa.

2 Bëbatancëxa manë nuntiuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni, anu uni maíncënuax uquin, Jesús mëracëxa.

3 Anu uni maíncë, anu ca a unin 'uxti 'iacëxa. A uni ca uinu 'icë unínbì manë risínbi nëáma 'icën.

4 Usa 'icë unin aín manë risin tanianan mëtanicëxunbi anun nëacë a tëcapacëxa. Axa unin cushisama 'icë ca uinu 'icë unínbì a nëama 'icën.

5 Usai 'i ca nëténbi, imëbi anu uni maíncë anu 'ianan aín bashinuribi nitsi cuëncëni banai, maxaxan axbi rachacacëxa.

6 Usa 'aish ca 'uránxun mérabëtsini, abácuatsianx Jesús tanáin rantin puruni tsóbuacëxa.

7-8 Usaria ca Jesusan ñunshin 'atima cacëxa:

—Ñunshin 'atima, ènë uninuax ca chiquit.

Cacëxun ca munuma cuëncënquin Jesús cacëxa:

—Dios, naínu 'icë, aín Bëchicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubíoin? Diosan cuamainun cana mi cain, 'ë tëmëramixunma ca 'at.

9 Cacëxun ca Jesusan ñucácëxa:

—¿Uisa cara min anë 'ic?

Quia ca cacëxa:

—Nuxnu 'itsa 'ain ca 'ën anëx 'Èxcuira 'icën.

10 Caxun ca a menua xuxunma 'anun quixun bënëquin cacëxa.

11 Catancëxun ca 'aisamaira cuchi matá manan pushian pi bucucë isquin cacëxa:

12 —Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

13 Cacëxun ca Jesusan —ca cuantan —cacëxa. Cacëx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquíquianx cuchinu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi 'aisamaira, rabë milsa 'aish, tsuáquiquiani abáquiani cuanx cuëtúnuax parúmpapanu rëucubuti bacamiqui cëñúacëxa.

14 Usacëbëtan ca an cuchi bërúancë unicaman abáquiani cuanxun, èma chanu 'icë unicama 'imainun èma chucúmanu 'icëcamaribi, xubu itsi, xubu itsinu cuanquin ñuixuancëxa. Ñuixunquian

chanioia cuati ca uisai cara a ñucama 'iaxa quixun isi riquiancëxa.

15 Riquianx anua Jesús 'icë anu bëbaquin ca a uni anua 'aisamaira ñunshin 'atima 'iá, a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mëníñushi 'aish tsócë isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuécancëxa.

16 Usa 'ain ca an iscëcaman, usai ca 'iaxa quixun, ñunshin 'atimañu unia pëxcucë 'imainun cuchinua ñunshin 'atima atsíncë, acama axa riquiancë unicama ñuixuancëxa.

17 Ñuixuncëxun ca camaxunbi bënëquin atun nëtënuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa.

18 Cacëxa manë nuntinu 'iruiabi ca Jesús ñunshínñu 'icëa pëxcucë uni, an abë cuancatsi quixun cacëxa.

19 Cacëxunbi ca Jesusan abë cuanxma 'inun caquin cacëxa:

—Min xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina min aintsicama uisoxun cara Nucën 'Ibu Diosan mi nuibaquin pëxcüaxa quixun ñuixunti 'ain.

20 Usaquian cacëx cuanxun ca Decapolis cacë me, anu 'icë unicama uisaquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa. Ñuixuncëxuan chanioia cuati ca camáxbi ratúacëxa.

Jaironën bëchicë baísquimianan xanu 'insíncë Jesusan pëxcüa

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Usa 'ain ca 'ucë manánuax Jesús manë nuntin anuaxa cuanpuncë nëcë manan utëcëancëxa. Utëcëníbi ca 'aisamaira uni anu aia isi, Jesús parúnpapa cuëbíbi tiquiacëxa.

22 Anu Jesús 'ain ca anua judíos unicama timéti xubunu 'icë 'apu achúshi, Jairo cacë, ax uacëxa. Uquin a mërai aín bëmánon rantin puruni

23 tsóbuquin ca Jesús cacëxa:

—'En ini bëchicë ca bamaia. Usa 'ain camina min mëcënan ramëquin pëxcuxuni 'ëbë cuanti 'ain.

24 Cacëxa a unibë cuaniabi ca atúxribi a nuibiani cuanquin 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocëxa.

25 A unicama nëbëtsi ca achúshi xanu 'insincë 'iacëxa. Usa 'aish ca a xanu mëcën rabë 'imainun rabë baritia imia 'aishbi aín imi nëtécëma 'iacëxa.

26 A xanux ca 'aisamaira ruçuturucamanuax pëxcúcasí ro mëequin paë ténéquin aín ñucama ñancábi cëñubi pëxcúama 'icën.

27-28 Usa 'aish ca a xanu Jesús ñuicania cuabiani —aín chupa ticaishi cana pëxcúti 'ai —quixun sinánquin unicama nëbëtsinën, a caxu cuanquin, Jesusan chupa ticacëxa.

29 Ticaíshi ca aín imicë nëtëacëxa. Usai nëtëquin ca aín nami chuámarua tancëxa.

30 Usai 'icëbë ca Jesús —'en cushin ca uni pëxcúaxa —quixun aín sinanënbi 'unani, 'itsa uni nëbëtsinuxun caxu bësuquin isi quiacëxa:

—¿Uin cara 'en chupa ticax?

31 Quia ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Mia unin chacatisaira oia isibi caina, uin cara 'en chupa ticaxa quiax quin?

32 Cacëxun ca Jesusan uin cara isa aín chupa ticaxa iscatsi quixun, amo bariaráquin isacëxa.

33 Iscébë ca axa pëxcúcë xanu, ax —an ca 'ë pëcúaxa —quixun 'unani racuëti bërérui, anu cuani aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin, usai cana 'ia quixun chiquinaquin Jesús cacëxa.

34 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'En cana mi pëxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pëxcúan. Usai camina 'itëcënimana. Chuámashi 'aish ca cuantan.

35 Usaquian Jesusan cacëbëtanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Jairo, a cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuaxa. Ca 'áima 'icën. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

36 Caia cuakin ca Jesusan a 'apu cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'En cana mi 'a quinti 'ai quixun ca sinan.

37 Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bëbaquin ca Pedro 'imainun Jacobo 'imainun Jacobonën xucën Juan, acamaishi abëa cuanun cacëxa.

38 Cabiani cuanx bëbaquian cuacëxbi ca a 'apun xubunuax 'aisamaira uni shaquiabati rarumabacëxa.

39 Rarumabatiabi ca xubunu atsíñquin cacëxa:
—¿Uisacatsi caramina masá nuituti rarumati shaquiquin? Xu xanu ca bamacëma 'icën, ca 'uxaxa.

40 Ësaquian cacëxunbi ca 'usáncancëxa. 'Usáncancëxunbi anu 'icë unicama xubu ëman xutancëx ca Jesús xanun papa 'imainun aín titá 'imainun abë ucë uni, acamaishi buani, anua xu xanu 'icënu atsíancëxa.

41 Atsíñxun mëínquin biquin ca xu xanu cacëxa:
—“Talíta cumi”. Talíta cumi quicë ax ca: Xu xanu, mi cana Cain, ca nirut, qui quicë 'icën.

42 Usoquian cacëxëshi ca a xu xanu mëcën rabë 'imainun rabë baritiañu 'aish nirutancëx niacëxa. Usai nitsia isi ca aín bëmánan pëqui ratúcancëxa.

43 Ratutia ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'En mitsu cacësabi oquin camina mitsúnmi iscë
ñu ënë uibi ñuixuntima 'ain —quixun canan ca —xu
xanu ca pimit —quixun cacëxa.

6

Jesús Nazaretnu 'iá (Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Anuax cuanx ca Jesús anuaxa canicë me anu
cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama abë
cuancëxa.

2 Cuanx bëbaxun ca anun ñu mëëtima nëtë 'ain,
anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun bana
ñuixunquin 'unánmiacëxa. Usoquian bana ñuia
cuati ca unicama aín patsanëx ratuti canancëxa:

—¿Uin cara ënë uni usaquian bana ñuiti
'unánmiaz? ¿Uisai quicë cara a ñuicë bana ënëx
'ic? ¿Uisoquin cara uni itsin 'acëma ñu 'ain?

3 Carpinteroishi ca ënëx 'icën, Marían tuá. Ax
ca Jacobo 'imainun José 'imainun Judas 'imainun
Simón aín xucën 'icën. Aín chirabacëçamaribi ca ënu
nubë 'icën, ¿usa cat? —quiax canancëxa.

Usai canani ca aín bana cuaisama tani ami
nishacëxa.

4 Ami nishcëxun ca Jesusan atu cacëxa:
—An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë
unián bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'aínbi
ca axa anuax canicë unián, anuaxbia canicë
menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama
'imainun aín aintsi 'ibucama 'imainun axa aín
xubunu 'icëcamanribi cuaisama tania.

5 Usaquian ax quicësabi oquin aín bana cuai-
tiama ca Jesusan, uni itsian 'acëma ñu anu 'icë

unicama 'axuanma 'icëن. Uni 'insíncë 'itsama, ashí cuni ca aín mëcënan ramëquin pëxcüacëxa.

6 An ca asérabi Nucën Papa Diosan cushínbí ñu 'aia quixuan sinaniama isi ca Jesús —¿uisa 'aish cara ènë unicama ésa 'icë? —quixun sinani ratúacëxa. Usai 'itancëx ca aín nëtënuax éma chucúmaracamanu cuanquin Jesusan unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunuán aín 'unánmicë unicama Jesusan xua

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

7 Jesusan ca aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun rabë a timëxun aín cushi anúan ñunshin 'atima uninua chíquínti 'inántancëxun bëtsi bëtsi émanua cuanun quixun rabë rabë xuacëxa.

8 Xuquin ca 'ësëquin cacëxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Pán, burasa, curíquibi buánquinma camina tsatishi buánti 'ain.

9 Taxaca upíramashi camina tañubianti 'ain, 'imainun camina a pañuti chupa rabëma achúshishi pañubianti 'ain.

10 Ësaquinribi ca cacëxa:

—Uinu 'icë unin xubunu caramina anu 'inux atsini, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a émanuax cuanti nëtëa utámainun.

11 Uinu 'icë émanu 'icë unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín émanuax cuani camina anu 'icë unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani cuanti 'ain. 'En cana asérabi mitsu Cain, Sodoma émanu 'icë unicama 'imainun Gomorra émanu 'icë unicama ca aín

bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castícancëxa. Usamaira oquin castícancë ca a émanu 'icë unicama an mitsu bicëma cupí ax 'iti 'icën.

12 Usaquin caquian xucëx cuanquin ca —ainan 'inux camina Nucën Papa Diosmi sinanati 'ai — quixun caquin unicama bana ñuixuancëxa.

13 Usonan ca ñunshin 'atima uninua chiquíanan uni 'insíncëcamaribi xëni ron ronquin pëxcüacëxa.

*Juan an uni nashimicë bana
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)*

14 Usa 'ain ca uni itsían 'acëma ñua Jesusan 'aia unicaman chaniocëxa. Chanioia cuati ca Galileanu 'icë 'apu, Herodes, quiacëxa:

—Ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icën. Bamaxbi ca baísquiaxa. Usa 'ixun ca uni itsían 'acëma ñu 'aia.

15 Usai quicëbëa raírinëx —ax ca Elías 'icë — quimainun ca raírinëxribi —ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxa béráma 'iásaribi uni a 'icë —quixun quiacëxa.

16 Quia cuati ca Herodes quiacëxa:

—Ax ca Juan, a 'en tēbíscamia, a 'icën. Usa 'aish ca ax bérí baísquiaxa.

17-18 Herodesnën Juan tēbíscamia, ax ca ésa 'iacëxa: Herodes an ca aín xucën Felipenën xanu, Herodías cacë, a biacëxa. Usa 'ain ca —minmi min xucënan xanu biti ca 'aisama 'icë —quixun Juanën Herodes cacëxa. Cacëxun ca Herodesnën Juan bimixun néamitancëxun sipuamiacëxa.

19 Juan sipuacë 'aínbi ca ami nishquin Herodías an Juan 'amicatsi quixun sináncëxa. Usa 'ixunbi ca uisabi oma 'icën.

20 Herodías an ami nishquin 'amiti 'icëbi ca Herodesnën —Juan, ax ca mëní sinánñu 'aish upí uni 'icë —quixun sinani ami racuéquin unínma 'aia quixun bérúancëxa. Usa 'ixun ca aín bana uisai cara quia quixun upí oquin cuakinmabi an bana ñuia cuacëxa. Usa 'ain ca Herodíasnën Juan 'amiamá 'icën.

21 Usa 'aínbi ca achúshi nëtë anun Juan 'ati nëtë 'iacëxa. Axa anun bacéan nëtë 'ain ca Herodesnën aín tucuricubu 'imainun aín suntárunën 'apucama 'imainun Galileanu 'icë aín cushi uniburibi abëtan pi unun camiacëxa.

22 Camicëx uxuan Herodesbëtan acaman picëbë ca Herodíasnën tuá xanu xuntacu, ax anuax upiti bairani ransacëxa. Usai 'ia isi ca anu 'icë unicamax Herodesbë chuáma taní cuëëancëxa. Cuëënquin ca Herodesnën xanu xuntacu cacëxa:

—Uisa ñu caramina cuëëni ca 'ë cat, cacëxun cana a mi 'inánti 'ain.

23 Caxun ca cacëxa:

—Mi cana paraniman, sinanatëcëntimoquin cana asérabi mi cain, aña ñu caramina mi 'inánun 'ë ñucatin, 'ëx anu 'apu 'icë me ënëbi cana 'ëmi ñucácëxun amo 'icë mi 'inánti 'ain.

24 Cacëx cuanquin ca aín titá cacëxa:

—¿'Ea 'inánun carana aña ñu ñucáti 'ain?

Quia ca aín titan cacëxa:

—Juan, an uni nashimicë, aín maxcá ca ñucát.

25 Cacëx bënëtishi uquin ca cacëxa:

—Bëríbi camina Juan, an uni nashimicë, a tëbíscamixun aín maxcá manë xampami 'ë 'inánti 'ain.

26 Ësaquian cacëx masá nuituiraquin ca Herodesnën 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbi

ca —sinanatëcëntimoquin cana mi cain —quixun
cacë a sinánan anu 'icë unicamaribia cuacë cupí
masá nuituiraquinbi xanu xuntacu parántisama
tanquin,

27 bënénquinshi aín suntáru achúshi Juanën
maxcá isa bëxunun quixun xuacëxa.

28 Xucëx cuanxun sipunuabi tëbíscabëtsinquin
manë xampami bëxun ca suntárulen xanu xun-
tacu Juanën maxcá 'ináncëxa. 'Ináncëxun buánxun
ca xanu xuntacun aín tita 'ináncëxa.

29 Usocë cuabiani cuanxun ca aín 'unánmicë uni-
caman Juan bibianquin buánxun maíancëxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Usa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman, an xucëx
cuánx anu utëcënxon, atúan 'acë ñuixama ñuixuanan
a uni 'unánmicë banacamaribi Jesús ñuixuancëxa.

31 Ñuixuncëxun ca Jesusan 'aisamaira uni am-
pan ucë axa cuanmainun raírinëxribi aia, bana
ñuixunquin piama 'icën. Usai 'iquin ca Jesusan aín
'unánmicë unicama cacëxa:

—'Uri pain cuanun ca cuan, anua uni 'icëma
menuax nuxëshi tanti cuanun ca cuan.

32 Cabiani ca manë nuntin a camáxbi anu uni
'icëma menu cuancëxa.

33 Cuania isquin —ax ca Jesús 'icë —quixun
'unánbiani atux pain men abáquiani bëtsi bëtsi
ëmanuax cuánx ca anua cuantinuxun Jesús caini
uni timëcamë'ëocëxa.

34 Manë nuntinuax 'ibúquian Jesusan iscëx ca
anua timëcë unicamax an atu Nucën Papa Diosmi
sinánun 'a quinti 'áima 'ain, 'aracacë ñuinanëxa an
bérúanti aín 'ibu 'áima 'ain sináncasmai bënécésaribi

'iacëxa. Usai 'ia isquin ca Jesusan unicama nuibacëxa. Nuibaquin ca ca 'itsa ñu ñuiquin atu bana ñuixuancëxa.

³⁵ Usaquin 'acëbëa bari xupíbucëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ënë mex ca anu uni 'icëma me 'icën.

³⁶ Atúan piti ñu ca 'áima 'icën. Ënu 'iáxma unicama quantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icë ëmacama 'imainun a mecamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

³⁷ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacëxun ca atun cacëxa:

—¿Nun caranuna doscientos curíquinën atu 'inánti pán maruti 'ain?

³⁸ Usaquieran cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uiti pánñu caramina mitsux 'ain? Tain ca istan.

Cacëxun istancëxun ca cacëxa:

—Mëcën achúshi pán 'imainun ca tsatsa rabë anu 'icën.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacëxa.

⁴⁰ Cacëx ca unicama cien uni cien uníxa tsómainun cincuenta cincuentanëxribi tsóbuax bucüacëxa.

⁴¹ Usai unicama bucubuan ca Jesusan mëcën achúshi páncëñun tsatsa rabë bixun manámi bësuquin isquin Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun pán tucapaxun aín 'unánmicë unicama 'ináncëxa, axa bucubucë unicama 'inánun quixun. Usaribi oquin ca tsatsa rabë aribi tucapaxun 'ináncëxa.

42 'Ináncëxun bixun ca unicama camaxunbi pucháquin piacëxa.

43 Pucháquin piia sën  an ca usai 'iisa 'a  mabia t  x  c   p  nc  nun tsatsa a  n 'un  nmic   unicaman m  c  n rab   'imainun rab   caqu   buácaquin biac  xa.

44 An pucháquin pic   unicamax ca 'aisamaira 'aish cinco mil nuc   b  n   'iac  xa.

Jes  s par  mpapa cam  nan  n niqiani cuan

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

45 Usotanc  xun ca an ts  nquiyanquin unicama cabianmainuan, atux pain man   nuntinu c  n  ruquiani 'uc   manan Betsaida   manu cuanun quixun Jesusan a  n 'un  nmic   unicama xuac  xa.

46 Xutanc  xun anu 'ic   unicama cabiani ca Jes  s matánu Nuc  n Papa Diosb   banai cuanc  xa.

47 Cuanx Nuc  n Papa Diosb   banac  b  a bari ats  nc  b  e ca baqu  shac  xa. Baqu  shc  b  a Jes  s ax  shi matánu 'imainun ca a  n 'un  nmic   unicamax man   nuntinu par  mpapa n  b  etsi 'iac  xa.

48 Usa 'aish ca su  n  an cuainsamoquin b  c  c  xun bamaira bamaxun inabac  xa. Usa  ia 'ia isbiani ca p  carac  b  e Jes  s par  mpapa cam  nan  n niqiani atunu cuanc  xa. Cuanquin ca Jesusan atun nunti inuquinbi i  tanc  xa.

49 Par  mpapa cam  nan  n niqiani Jes  s cuania isi ca -  nunshin sapi ca -  quixun sinani shar  rui, a  n b  m  nan p  qui rat  c  nc  xa.

50 Camaxunbi a isia racu  ira racu  tiabi ca Jesusan atu cacëxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racu  axma ca 'it, '   cana 'ain.

51 Ësaquin cai manë nuntinu 'irucëbë ca suñúan nëtëacëxa. Nëtëcëbë ca aín 'umánmicë unicama ratuti —¿uisa 'ain cara ësa 'ia —quixun sinani sináncasmacëxa.

52 Jesusan aín sinanënshi pán 'itsamia isquinbi uisaira cara aín cushi 'icë quixun sinanima ca suñúan nëtëcëbë sináncasmacëxa.

Genesaret menuxuan Jesusan 'insíncë unicama pëxcüa

(Mt 14.34-36)

53 Parúmpapa 'ucë manan cuani Genesaret cacë menu bëbaquin ca anu aín nunti tëcërëcacëxa.

54 Tëcërëcaxa manë nuntinuax 'ibutia isquin ca anu 'icë unicaman —axa ucë ux ca Jesús 'icë — quixun 'unáncëxa.

55 'Unani abáquiani, anu 'icë mecamanu cuanquin ca uni 'insíncëcama aín bacëtinën, anu ca Jesús 'icë quixuan ñuia cuabëtsinquin bëacëxa.

56 Uinu cara Jesús cuania, ëma chucúmara 'imainun ëma chacamanuribi cara cuania, anuxun ca me mëníocënu uni 'insíncëcama Jesusan chupa ticanun quixun bëquin racáncëxa. Bëcëxun ca ñucë unicaman Jesus —min chupa cuëbíshi ca nu ticamit —quixun cacëxa. Ësaquin caquin ticáishi ca 'insíncë unicamax pëxcúacëxa.

7

Aín nuitu upíma cupía unin 'atima ñu 'acë bana
(Mt 15.1-20)

1 An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax Jerusalénuaxa ucë, abë ca fariseo unicamax Jesúsnu ai timëacëxa.

2 Timéxun ca Jesusan 'unánmicë unicama raírinën aín rara quiásabi oi 'iquinma, mëchucaxunmashi piia isacëxa.

3 Isquin ca sináncëxa: Nun cananuna nucëن chaitiocë quiá bana a taní usabi 'icë 'ixun Nucëن Papa Diosan iscëx upí 'iti sinánquin nun mëcëن upíira upiti mëchucaxunma pán piman,

4 anua ñu marutinuax uxun cananuna nashix-unma piman. Nun chaitiocëcaman 'ásabi oquin cananuna nun manë xampa, nun 'ó ñutë, nun manë ñutë, a 'imainun nun 'uxtiribi chucaian. Usonan cananuna ñu raíriribi nun chaitiocëcaman 'ásabi oquin 'ain.

5 Usaquin sinánquin ca fariseo unibu 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman nucëن chaitiocëcamá quiá bana tanimin? Ca mëchucaxunmashi piia.

6 Cacëxun ca Jesusan ésaquin atu cacëxa:

—Mitsúxmi cëmë 'icë mitsu ñuiquian Isaíasnën cuënëo bana ca ésa quia:

Ënë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima.

7 Nucëن Papa Diosan bana isa quixun ca uníbi ñuicë banaishi unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia.

Isaíasnën cuënëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in.

8 Mitsun camina Nucëن Papa Diosan bana quicësabi oquin 'ati a ënquin mitsun chaitiocëcaman sinan bana a tanquin axa quicësabi oquin 'ain, mëchucanan ñutë chucati, acama.

9 Usai quiquin ca Jesusan ésaquinribi atu cacëxa:

—Mitsun chaitiocëcaman ñuia banaishi cuati cupí camina Nucën Papa Diosan bana ënquin a sinaniman.

¹⁰ Moisés ca quiacëxa: “Min papa, min titan cacëxun ca aín bana cuat” quianan ca “an aín papa aín tita 'atimaquin ñuicë uni, a camina asérabi bamamiti 'ain”.

¹¹ Usa 'aínbi camina mitsux ësa quin: Unin ca aín papa, aín tita cati 'icën, ñu mi 'inánti 'ixunbi cana mi 'inaniman, ca Corbán 'icën, ca Nucën Papa Dios 'inánti 'icën, Nucën Papa Dios usai quiá 'aínmabi.

¹² Usai qui camina mitsux quin: Usai quicë unían aín papa, aín tita 'aquinima 'ianan ñu 'inántima ca asábi 'icë quiax.

¹³ Usa 'ixun camina mitsúxmi quicë bana ashi 'unánmianan mitsun chaitiocëcama 'iáishi 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios axa quiá bana ënun quixun sinánmin. Usaribi oquin camina 'itsa ñu 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios quiá bana ënun quixun sinánmin.

Usaquin ca Jesusan fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama cacëxa.

¹⁴ Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—Camaxunbi ca 'ën bana ñuimainun upí oquin cuat.

¹⁵ An ñu aín cuëbitan picë cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isima. Ama. Aín nuitka 'atima 'ixun 'atima ñu 'anan 'atimati banacë, a cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia.

¹⁶ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitkañenbi sinánquin cuati 'icën.

17 Ńsaquin catancëxun unicama ëbiani cuanxa aín 'icënu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesú斯 ñucáquin cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë ca nu ñuixun.

18-19 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina 'en cacëxun 'en bana cumatiman? Piti, ax ca unin nuitunu atsinima. Picëx ca aín pucunuishi atsíntancëx amiribishi chiquitia. ¿Usa cat? Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan aín cuëbitan ñu picë a cupí uni upíma isima.

Ēsai qui ca Jesú斯, camabi ñu ca piti asábi 'icë, quiacëxa.

20 Catancëxun ca Jesusan ñesaquinribi cacëxa:

—Aín nuitunën 'atimaquin sinánquian ñu 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia.

21 Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, xanu cuaioti, uni itsin ñu mëcamati, uni 'ati, aín xanuma 'aínbi xanubë 'iti,

22 uni itsin ñu cuëenti, 'atima nuituñu 'iti, uni paránti, 'atima 'icëbi tënëquinma ñu 'ati, nutsiti cémëquin uni ñuiti, rabíti, nuituñuma 'iti, acama.

23 Aín nuitunën sinánquian a ñucama 'acë unicamax ca Nucën Papa Diosan iscëx upíma 'icën.

Usaquin ca Jesusan unicama cacëxa.

*Judíosma xanu Jesúsmi catamëa
(Mt 15.21-28)*

24 Anuax cuanx ca Jesú斯 anua Tiro 'imainun Sidón 'icë menu bëbacëxa. Bëbatancëx ca, 'ëx cana ñu 'ai quixunma unin 'unania quixun sinani achúshi xubunu atsíancëxa. Usaquin sinaniabi ca unicaman 'unáncëxa.

25 Usa 'ain ca —anu ca —quixun cuabëtsini ñunshin 'atimañu xanu tuacën titax uax Jesús tanáin rantin puruni tsóbuacëxa.

26 A xanux ca judíosma, Sirofenicia menu 'icë 'iacëxa. Usa 'ixun ca aín tuánu isa ñunshin 'atima chiquinun quixun Jesús cacëxa.

27 Cacëxunbi ca —judíos unicama pain 'aquiní cana uacën —quixun sinánquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icën. Tuá xuratsucun pain ca piti 'icën.

28 Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—Usa ca. Usa 'aínbi ca cuënan témúxun tuá xuan rëupatia piti saní camunan piia.

29 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upiti camina quian. Usa 'ain ca min tuánuax ñunshin 'atima chiquíaxa, camina cuanti 'ain.

30 Cacëx cuanx aín xubunu bëbaquin ca aín tuá anuaxa ñunshin 'atima chiquícé 'ain, anua 'uxcënu, mëní sinan 'aish, racácë méracëxa.

Pabë 'aish banañuma uni Jesusan pëxcüa

31 Usaquiani anua Tiro éma 'icë menuax cuanx ca Jesús Sidón éma 'imainun Decapolis cacë me aribi rëxcëbiani, parúmpapa Galileanu cuantëcëancëxa.

32 Cuanía bëbacëbëtan ca pabë 'aish banaibi upitiira banacëma uni bëxun unicaman Jesús aín mécënan isa ramënen quixun cacëxa.

33 Cacëxun ca Jesusan unicama 'uri amo nitsinaxun aín pabínu, aín mécën rëbu atsínmianan tushuquixun cuñunan aín mécën rëbu chabóxun, aín ana mëëacëxa.

34 Usoquin mëëi manámi bësuquin isi munuma uínquin ca cacëxa:

—“Efata”. Efata quicë ax ca —ca asábi 'it —qui quicë 'icën.

35 Usocëxuinshi pabë 'ixunbi bana cuanan ca upitiira banacëma 'aíshbi upiti banacëxa.

36 Usoquin a uni pëxcutancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama uinu 'icë unibi ñuixunxunma 'anun quixun cacëxa. Usaquin cacëxunbi ca ñuiacëxa. Ñuia asérabi ñuixunxunma 'anun Jesusan catëcëncëxunbi ca a unicaman usai ca a uni pëxcúaxa quixun ñuiaraishiacëxa.

37 Ñuiquian chanioia cuati ca unicamax ratuti quiacëxa:

—Camabi ñu ca an upí oquin 'aia, pabë unínbì ca an pëxcucëxun cuatia, banañuma uníxbì ca an pëxcucëx banaia.

8

Jesusan cuatro mil uni pán pimia (Mt 15.32-39)

1 Usa 'ain ca 'itsa uníxa timëcamë'ëocë 'ain a piti 'áima 'ain, Jesusan aín 'unánmicë unicama cuënxun cacëxa:

2 —Enë unicamax ca ñnu, rabë 'imainun achúshi nëtë 'ebë 'icën. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icën. Usa 'ain cana 'ën atu 'itsaira nuibaquin 'aquinsa tanin.

3 'En ñu naracamixunma atun xubunu xucëxbi ca cuaníbi bainuax bëenanti 'icën, raírinëx ca 'uracëox uaxa.

4 Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ënëx ca anu uni 'icëma me 'icën. ¿Uisaxun caranuna ñë unicama pimiti 'ain?

5 Cacëxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucácëxun ca aín 'unánmicë unicaman —ënu ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'icë —quixun cacëxa.

6 Cacëxun ca Jesusan timëcamë'ëocë uni menu tsóbunun quixun cacëxa. Usoxun ca páncama bixun Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun tuapaxun pán, aín 'unánmicë unicama, an unicama mëtícanun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca atúan pinun anu 'icë unicama 'ináncëxa.

7 Usotancëxun ca tsatsa 'itsamararibi bixun Jesusan Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun aribi aín 'unánmicë unicama, an unicama mëtícanun quixun 'ináncëxa.

8 Usoquian 'ináncëx cëñútisa 'aíshbi ca a pití cëñúama 'icën, a unicaman pucháquin picëxbi. Camáxbia puchácëbétan ca Jesusan 'unánmicë unicaman mëcën achúshi 'imainun rabë caquí buácaquin pití tëxëcë biacëxa.

9 An picë unicamax ca 'itsaira 'aish cuatro mil unisa 'iacëxa. Usoquin pimitancëxun ca Jesusan a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cacëxa.

10 Cabiani ca Jesúsbë aín 'unánmicë unicama manë nuntinu 'iruquiani cuanx Dalmanuta cacë me, anu cuancëxa.

Fariseo unicaman uni itsían 'acëma ñu 'anun quixun Jesús ca

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

11 Cuanxa bëbacëbë rícuatsinxun ca fariseo unicaman abë cuëbicánanquin, Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatis quixun, Jesusan aín

sinanënbi isa unían iscëma ñu naínua 'anun quixun cacëxa.

12 Cacëxun ca munuma uíñquin cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina ënu bucucë unicama, mitsun Nucëñ Papa Diosan cushin carana ñu 'ai iscatsi quixun, ñu itsi 'anun quixun 'ë cain? Asérabi cana mitsu cain, 'ëmi ñucácëxunbi cana 'aiman.

13 Usaquin caxun ca atu ëbiani manë nuntinu 'iruquiani parúmpapa 'ucë manan cuancëxa.

Fariseo unicaman bana cuatima bana

(Mt 16.5-12)

14 'Ucë manan cuanquin ca Jesusan 'unánmicë unicaman pití ñu manubiancëxa, manuanan ca pán achúshiratsushi buáncëxa.

15 Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin 'ësëacëxa:

—Fariseo unibu 'imainun Herodesmi sináncë judíos unicamaxa anun pán chamiti ñusa 'icësa usaribi 'itin rabanan camina bérúancati 'ain.

16 Cacëx ca atúxbi canancëxa:

—Nunu pán bëcëma cupí ca nu usaquin caia.

17 Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bëcëma 'ai quiax cananin? ¿'En ñu 'aia isunbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman, upí oquin caramina cuatiman?

18 ¿Bëruñuxunbi caramina isiman? ¿Anun cuati pabíñuxunbi caramina mitsun nuitunén sinánquin upí oquin cuatiman?

19 ¿'En mëcën achúshi pán tucapaxun pimicëxun piquian cinco mil unin tëxëocë caina uiti caquí buácaquin pán bia quixun sinánquinma caina manuan?

Usaquian Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Mëcën rabé 'imainun rabé caquí buácaquin cananuna bian.

20 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿'En mëcën achúshi 'imainun rabé pán tuacapaxun pimicëxun piquian cuatro mil unin têxëocë caina uiti caquí buácaquin pán bian?

Cacëxun ca cacëxa:

—Mëcën achúshi 'imainun rabé caquí buácaquin cananuna bian.

21 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Usoquin 'en 'aia isúnbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman?

Bëxuñu unia Jesusan Betsaidanuxun bëpëxcüa

22 Usaquin cabiani cuanx ca Betsaida cacë émanu Jesús bëbacëxa. Bëbacëbëtan ca uni raírinëñ bëxuñu uni achúshi anu bëquin a isa ramënum quixun caquin bëneacëxa.

23 Usocëxun ca Jesusan bëxuñu uni mëínbianquin éma 'uri buánxun, anuxun tushucaquin cuñunan bëpachiquin aín mëcënan ramëquin —¿caramina ñu isin? —quixun ñucáquin cacëxa.

24 Cacëx bëpëquiquin ca cacëxa:

—Cana isin, i sëtécësa 'aish ca uni chaninabatia.

25 Cacëxun ca amiribishi Jesusan aín mëcënan bëmëtëcëancëxa. Usocëx bëpëquiquin ca upí oquin isacëxa.

26 Usaquin 'atancëxun aín xubunu xuquin ca Jesusan cacëxa:

—Betsaida émanu camina cuantima 'ain, uibimi catima cupí.

*—Jesús ca Cristo 'icë —quiáxa Pedro quiá bana
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)*

27 Usobiani ca Jesús aín 'unánmicë unicama buani Cesárea de Filipo cacë éma a 'urama 'icë émacamanu cuancëxa. Bain cuanquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ñucáquin ésoquin cacëxa:

—¿Ui caraisana 'ëx 'ai quiax cara unicama quin?

28 Cacëxun ca aín 'unánmicë unicamañ cacëxa: Raírinëx ca quia, mix isamina Juan, an uni nashimicë, a 'ain. Raírinëx ca quia, mix isamina Elías a 'ain. Raírinëxribi ca quia, mix isamina an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuan uni itsi, a 'iti'ain.

Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisana ui 'ai quiax quin?

Quia ca Pedronën cacëxa:

—Mix camina Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ain.

30 Ësaquian Pedronën cacëxun ca Jesusan uibi Pedro quicë bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicë unicama cacëxa.

—'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quiáxa Jesús quiá bana

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Ësaquin catancëxun ca aín bamati ñuiquin Jesusan aín 'unánmicë unicama ésaquin cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana 'atimocë 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacëcëcamabë judíos sacerdotenëن cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax én bana cuaisama taní 'ëmi nishti 'icën. 'Émi nishquin ca 'ë

uni itsi 'amiti 'icën. Usaquian 'ë 'acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquiti 'ain.

³² Atúan upí oquin cuaisabi oquin ñuixunquin ca Jesusan usaquin cacëxa. Usaría quia oquin ca Pedronèn Jesús amo nitsinaxun –usari camina quitima 'ai –quixun ñu caquin cacëxa.

³³ Cacëx cuainacëquin aín 'unánmicë unicama isquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacëxa:

—Min camina ñunshin 'atimanëن 'apu, Satanás, an sináncësa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. 'En Papa Dios cuëëncësabi oi 'iaxma 'ëx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncësa oquinshi sinanin.

³⁴ Catancëxun ca anu 'icë unicamacëñun aín 'unánmicë unicamaribi cuënxun Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanux-unbi 'ëmi catamëti quicë bana ñenquinma 'ati 'icën.

³⁵ Uin cara aín cuëëncësa oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsotishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënuishi upitax tsótì sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën.

³⁶ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aishbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish abë upíma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábia bicë 'icën.

³⁷ ¿Nucën Papa Diosbë bamatimoí tsónuxun cara unin aňu ñun cupíoti 'ic? Anun cupíoti ñu ca 'aíma 'icën.

³⁸ Ui unix cara 'ënan 'icëbia axa 'ëmi sináncëma unin 'usánti sinani 'ënan 'itimi rabíanan 'ën bana quicësai 'itimi rabinia, a uníxa 'ënan 'itimi cana

'ëxribi rabínti 'ain, uni 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ën Papa Diosbë 'Apu 'itancëx aín ángelcamabë utécëni.

9

¹ Jesusan ca ésaquinribi cacëxa:

—Asérabi cana mitsu cain, axa énu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun, 'ëmi catamëtia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca asérabi atun cushi 'icë quixun isti 'icën. Nucën Papa Diosan cushínbi ca usai 'iti 'icën.

*Axbia Jesús bëtsia
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi nëtë 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani, Pedrocëñun Jacobo 'imainun Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancëxa. Añu cuantancëx ca acaman ismainunbi Jesús bëtsiacëxa.

³ Bëtsicëbë ca aín chupa uxuira 'aish chabach-abaquicësa 'iacëxa. Usa 'aish ca énë menu 'icë unínbia chupa chacaquinbi uxuocësamaira 'aish uxuira 'iacëxa.

⁴ Usa 'icë isanan ca Moisésbëa Elías chiquiracëti Jesúsbë banaia isacëxa.

⁵⁻⁶ Usai banaia isi 'aisamairai racuëti —uisai carana quiti 'ai —quiax sináncasmaquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu énu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mi 'axunti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

7 Usaquian Pedronën cacëbëtainshia cuinan atu tupéoncëxun ca Pedro, Jacobo, Juan, acaman cuin mëucüaxa ësai banaia cuacëxa:

—Enëx ca 'ëx amiira sináncë, 'ën bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

8 Quia cuati cuainacëquin amocüa iscëxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsëshi anu 'iacëxa.

9 Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Mitsúnmì iscë ënë ñucama camina uinu 'icë unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx bamatancëx baísquicëbëtan cuni camina ënë ñucama unicama ñuixunti 'ain.

10 Usaquian Jesusan cacësabi oquin a ñucama ui unibi ñuixunímabi ca atúxbi cuni canani quiacëxa:

—¿Uisai quicë cara, bamatancëx cana 'ëx baísquiti 'ai, quicë ax 'ic?

11 Ësai canantancëxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Mixmi asérabi Cristo 'aínbì cara uisacatsi an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax, Elías pain ca uti 'icë quin?

12 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Elías ax pain ca uti 'icë quicë bana ax ca asérabi 'icën. Uxun ca unicama Nucën Papa Diosmia simánun sinánmiti 'icën, usai quicë bana ca asérabi 'icën. ¿Usa 'aínbì cara axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uá a ñuicë bana uisai quin? Ca quia, ax ca unin bëtsi bëtsi ocëx témérati 'icën.

13 Elías ax pain ca uti 'icë quicë banax asérabi 'aínbì cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucëbi ca judíos unicaman atúxa cuëëncësa oquinshi a 'atimoxa, a ñui Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin ca 'acanxa.

*Ñunshin 'atimañu tuá Jesusan pëcüa
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Aín uni rabé 'imainun achúshibë matánuax anua aín 'unánmicë uni raíri 'icë anu cuanquinbi ca Jesusan isacëxa 'aisamaira unían aín 'unánmicë unicama raíri nëbëtsioraxun, an Moisésnën cuëñeo bana 'unáncë unicamabëtan atubë cuëbicanánquin atu cananquinia.

¹⁵ Usai cuëbicanánquinbi Jesús aia isi camáxbi ratuti abáquiani riquianxun ca —¿Caina ain? — quixun cacëxa.

¹⁶ Cacëxun ca cacëxa:
—Cana ain. ¿Añu ñui caramina atubë cuëbicanancanin?

¹⁷ Cacëxun ca anu 'icë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—'En bëchicë cana minu bëan. Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca banañuma 'icën.

¹⁸ Uinuxun cara ñunshin 'atimanën 'imia anuax ca menu nipacëtia. Usai 'i aín cuñun bacux bëi cuëtséquiquin ca aín xëta ñérëxcaia, aín namíxbi ca nimëti bërërui saquiquia. Usa 'ain cana min 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmaxa.

¹⁹ Quia cuauquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icë quixun sinaniman. ¿Mitsúxmi 'ëmi catamënun carana uiti nëtëen mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi oi carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain?

'Ë ca a tuá bëxun.

²⁰ Cacëxuan bëcëbëtan Jesús isquin ca ñunshin 'atimanën a tuá aín nami nimëmiquin bërërumiquin menu nipacëmiacëxa. Usocëx ca aín cuñun bacux bëi menu taramëcëacëxa.

21 Usaíá 'ia isquin ca Jesusan a tuacën papa ñucácëxa:

—¿Uiti barin cara ènë tuá èsai 'in?

Cacëxun ca cacëxa:

—Xuratsu 'aishbi ca usai 'iacëxa.

22 Usa 'icë ca ñunshin 'atimanën bamamicatsi quixun 'itsa oquin tsinu 'irumianan bacanuribi nipacëmia. Usa 'ain camina min 'aisa 'icë nu a pëxcuxunti 'ain.

23 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Minmi 'ë, ca 'axunti 'icë quixun sináncëbëtan cana 'ati 'ain. An 'ëmi catamëquin, 'ën cana asérabi 'axunti 'ai quixun sináncë uni a cana uisa ñu cara abi 'axunti 'ain.

24 Cacëxun ca munuma banaquin a tuacën papán cacëxa:

—Min camina camabi ñu 'ati 'ai quixun cana 'unanin. Usa 'aínbi camina, upí oquinra 'unánun 'ë 'a quinti 'ain.

25 Èsoquian cacëbëa 'itsa uni anu timëtia isquin ca Jesusan ñunshin 'atima cacëxa:

—Ñunshin 'atima, an uni banañuma 'imianan pabë 'imicë, mi cana cain, ènë tuánuax ca ashiti chiquit. Chiquítancëx camina amiribishi anu utécëntima 'ain.

26 Cacëx ca ñunshin 'atima munuma cuëncëni amiribishi a tuá aín nami nimëmiquin bérerumi bamacësa 'itánun nipacëmi chiquíacëxa. Usocëxa racácë isi ca —ca bamaxa —quicáncëxa.

27 Quia ratúcancëbëtanbi Jesusan aín mëcënan mëínquin birucëx ca a tuá niruacëxa.

28 Usoquin 'abiania xubunu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquíncasman?

²⁹ Usaquian cacëxun ca cacëxa:

—Nucën Papa Dios pain pima samáquin ñucáquin cuni ca unin ësa ñunshin 'atima chiquínti 'icën.

Jesúsan —'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun catëcëan bana

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Anuax cuanx, Galilea menu 'icë bain cuanquin ca Jesusan ax cuaniama unin 'unania quixun atuishi aín bana ñuixunti cupí aín 'unánmicë unicama 'unánquibiancëxa.

³¹ 'Unánquibianquin ca acamaishi buánquin ësaquin cacëxa:

—Uni 'inx Nucën Papa Diosnuax uá 'ë ca unin, an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquinuxun 'ain.

³² Usaía quiabi ca atun cuama 'icën. Cuatímabi ca upí oquian ñuixunun Jesús catimi racuéacëxa.

Uix cara bëtsi unicamasamaira 'icë quicë bana

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaúm ëmanu bëbatancëx anua 'iti xubunu atsíntancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Añu ñui caramina bainuax cuëbicananpunin?

³⁴ Cacëxunbi ca bain cuani —uinu 'icë nucama achúshinëxira cara nubë sénénma 'icë —quiax atúxbi ñucacanánpuni rabíñquin cáma 'icën.

³⁵ Usa 'ain ca tsóboxun Jesusan aín 'unánmicë unicama cuënxun cacëxa:

—Uix cara aín cushi uni 'iisa tania an ca cha 'iti sinánquinma, camabi uni upitaxa bucunun ñu mëequinquin 'a quinti 'icën.

36 Usai quiquin ca Jesusan tuá achúshi bixun atu nëbëtsi nitsínxun 'icúquin atu cacëxa:

37 Uicaman cara 'ëmi sinánquin ènë tuásaribi 'icëa —ñuumara ca —quixun unin sináncë uni a 'a quinsa 'icëe nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia. Us aquin 'aquinquin ca 'ëishima, an 'ë xuá, aribi 'aquinia.

*An nu ñuicëma uni, ax ca nubë upí 'icë quicë bana
(Lc 9.49-50; Mt 10.42)*

38 Quia ca aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús cacëxa:

—Nun cananuna uni achúshinëan, Jesús ca ènë uniuaxmi chiquítí cuëenia quixun caquinski ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna axa nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

39 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Uin cara 'ën cushin uni itsán 'acëma ñu 'ati 'icë ax ca 'atancëx 'ë ñui 'atimati banatima 'icën.

40 Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën.

41 Asérabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara, Cristonan camina 'ai quixun sinánquin 'umpax mitsu 'inania, an ca aín cupí biti 'icën.

*'Uchatí rabanan bërúanracati bana
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

42 Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—An uni 'imainun tuá 'ëmia sinánti ènun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicë unix ca aín 'ucha chaira 'icën. Usa 'aish ca aín 'ucha

cupíbi 'aisamaira oquin castícancë 'iti 'icën. A unix ca anun ñu rënti maxax ami têtëcërëcatancëxun parúmpapa nëbëtsi nicëxa uni nanëcësamaira oi 'atimaira ocë 'iti 'icën.

43 Min mëcën anun 'aisama ñu 'ati cuëëncë 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min mëcën tëaxun nicësa 'iti 'ain. Mix mëcën rabéñu 'aíshmi bënamëtima manë tsinu anuax témérai cuantima cupími min mëcën tëaxun niti ca asábi 'icën.

44 Anuax ca an nami picë xënacama bamaima, manë tsi axribi ca uisa nëtënbì bënamëtima.

45 Min taë anun 'aisama ñu 'ati cuëëncë 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min taë tëaxun nicësa 'iti 'ain. Mix taë rabéñu 'aíshmi manë tsinu anuax témérai cuantima cupími min taë tëaxun niti ca asábi 'icën.

46 Anuax ca an nami picë xënacama bamaima, manë tsi axribi ca uisa nëtënbì bënamëtima.

47 Min bëru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuëëncë 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min bëru achúshi èchíxun nicësa 'iti 'ain. Mix bëru rabéñu 'aíshmi manë tsinu anuax témérai cuantima cupími min bëru achúshi èchíxun niti ca asábi 'icën.

48 Anuax ca an nami picë xënacama bamaima, manë tsi axribi ca uisa nëtënbì bënamëtima.

49 Nucën Papa Diosan usoquin 'acëxa upí isnun ca judíos unicaman 'aracacë ñuina xaronuxun tashíancëxa. Usaribi 'icëa Nucën Papa Diosan nu upí isnun cananuna nuxribi upíshi 'iti 'ain.

50 Ësa ca. Tashix ca asábi 'icën. Asábi 'aíshbia aín muca nëtëtia camina uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'ain. Mitsúxbi ca tashisa 'it. Bëtsibë nishananima ca nuibanani bucucan.

10

*Uníxa aín xanubë ënanántima
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Capernaúmnuax cuanx ca Jesús Judea me, Jordán cacë baca 'ucë manan, Perea cacë, bëbacëxa. Usaxun ca anua 'aisamaira uni timétécenia an 'acësabi oquin bana ñuixuancëxa.

² Usa 'ain ca fariseo unibunën anu timéxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuoxun cuacatsi quixun ñucáquin cacëxa:

—¿Unin aín xanu énti cara asábi 'ic?

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisaími mitsux 'inun cara Moisés quiacëx?

⁴ Cacëx ca quiacëxa:

—Moisésnëan cuënëo banax ca ësai quin, “ënquin ca unin —ënë xanu ca bérí 'ën xanuma 'icë — quixun quirica 'atancëxun 'inánquin aín xanu énti 'icë” quiax.

⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Judíos unicamaxa mitsusaribi masáquin sináncë 'ain ca Moisésnën usai quiquin a bana cuënëocëxa.

⁶ Usa 'aínbi ca camabi ñu unioquin Nucën Papa Diosan bëbu 'imainun xanu uniocëxa.

⁷ Usoquin unio 'ixun ca unin aín xanu biquin aín titacëñun aín papa éni, aín xanubë ënananquinma 'iquinti 'icën.

⁸ Usa 'ain ca uni aín xanubë rabë 'aíshbi achúshisa 'icën.

⁹ Usaía achúshishi 'inúan Nucën Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubë ënanantima 'icën, uni itsínribi ca ënananmitima 'icën.

10 Usaquian cacë ca xubunuxun aín 'unánmicë unicaman amiribishi unin cara aín xanu énti 'icë quixun ñucátécëancëxa.

11 Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aín xanu énxuan an xanu itsi bicë uni ax ca a éncë xanumi 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti.

12 Usaribiti ca xanúxribi, aín bënë énxun uni itsi bitsi 'uchaia, axa aín bënë 'aímabi bëtsi unibë 'i 'icësaribiti.

*Tuácame Jesusan Nucën Papa Dios ñucáxuan
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

13 Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin nuibaquin raménun quixun tuá xuracama Jesúsnu bëcancëxa. Bëiabi ca aín 'unánmicë unicaman an bëcëcama ñu caquin cacëxa:

—Énu tuá xurácama bëxunma ca buántan — quixun.

14 Usaquian caia isi nishquin ca Jesusan cacëxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'énya unun én. 'Emi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'imicë unicamax ca énë tuá xuracamasaribi 'icën.

15 Asérabi cana 'én mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an bérúancë unimi catamëcësa usaribiti 'émi catamëcëma 'icë ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

16 Usaquin caquin ca tuácame 'icúquin biquin ramëquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

*Ñuñuira bëná uni ñuicë bana
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

17 Baían Jesús cuancëbëbi ca achúshi uni abácuatsini uacëxa. Ai rantin puruni tsóbuquin ca ñucáquin cacëxa:

—Mix camina asérabi upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ë ñuixunti 'ain, ¿'ëx nëtëtimoi Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'inuxun carana añu 'ati 'ain?

¹⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ëx isana upí 'ai quixun 'ë Cain? Uinu 'icë uníxbi ca upíma 'icën. Nucën Papa Diosaxëshi ca upí 'icën.

¹⁹ Uisai cara aín bana cuënëo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: "Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni itsin ñu camina mëcamatima 'ain. Camina bëtsi unimi cémëi manántima 'ain. Camina uni parántima 'ain. Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain".

²⁰ Usaquierian cacëxun ca unin cacëxa:

—Chamaratsu 'áishbi minmi 'ë cacë banacama quicësabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

²¹ Cacëxun ca Jesúsan a isquin nuibaquin cacëxa:

—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acëma 'ain. Ca cuantan. Cuanxun camina min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usotancëx camina ñuñushi 'iti sinanima 'ëmi sinani 'ënan cupí bamanuxbi 'ëbë cuani uti 'ain. Usaquin 'atancëx camina Nucën Papa Diosan nëtënu 'ianan usaquin 'acë cupí anuax cuëeinra cuëënti 'ain.

²² Usaquierian Jesusan cacëxun cuabiani ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti uténbuax cuancëxa.

²³ Usai 'icëbëtan ca Jesusan ñachaquin isquin aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'áishbi ñuñu 'itishi sinani Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

²⁴ Usai quicëbëa ratutiabi ca aín 'unánmicë unicama amiribishi catëcëancëxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi — ñuñu 'aish cana asábi 'ai —quixun sinani Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

²⁵ Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icën. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacésamaira oi ca 'aisamaira ñuñu uni Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

²⁶ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicë unicama, a banax ca asérabi 'icë quixun sináncasmai canancëxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosnan 'inux iétima 'icën.

²⁷ Usai quia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu uníxa iétisama 'aínbi ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'áma 'icën. Usa 'ixun ca ainshi ñuñu uniribi ainan 'inun iémiti 'icën.

²⁸ Quia ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun cananuna mibë ninuxun nun ñucama éan.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabi cana mitsu cain, uinu 'icë unin cara camabi uníxa 'ëmi catamëti Nucën Papa Diosnan 'inun ' aquinuxun aín xubu, aín xucëن, aín chirabacë, aín titi, aín papa, aín bëchicë, aín naë éanxa,

³⁰ a unix ca béráma 'icësamairai énë nëtënu aín xubu, aín xucëن, aín chirabacë, aín titi, aín bëchicë, aín naë a ñucamañu 'iti 'icën, bëtsi unían ami nishquin 'atimomainun. Usai 'ianan ca Nucën Papa Diosan nëtënu abë nëtëtimoi 'iti 'icën.

³¹ Usa 'aínbi ca béría unin —cha ca a uni 'icë — quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Imainun ca bérí unin

iscëxa ñuuma 'icë uni a Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën.

Jesusan – 'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai – quixun catëcëan bana

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Anuax cuanx bain Jerusalénu cuani ca aín 'unánmicë unicamaxa uisai cara 'iti 'icë quixun sináncasmai racuëti tsianmainun Jesús rëcuénquiancëxa. Rëcuénquiania 'itsa unin a nuibiancëxun ca Jesusan abëa cuanun aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë cuënquin, usai cana 'iti 'ai quixun ñuixunquin, ésaquin cacëxa:

³³ —Mitsúnbì camina isin, bérí cananuna Jerusalénu cuanin. Anuxun ca uni 'inx Nucën Papa Diosnuax uá, 'ë unin 'inánti 'icën, judíos sacerdotenën cushicamacëñun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama. Ináncëxun ca atun —a uni ca bamati 'icë —quixun catancëxun judíosma unicaman 'anun 'ë 'inánti 'icën.

³⁴ Ináncëxun ca 'ëmi cuarianan tushucanan mëétancëxun 'ë 'ati 'icën. Usoquian 'acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquiti 'ain.

Zebedeonën bëchicë rabëtan Jesús ñucá

(Mt 20.20-28)

³⁵ Usa 'ain ca Zebedeonën bëchicë rabë, Jacobo 'imainun Juan, an anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Nux cuëëncësa oquinmi nun ñucácëxun min nu 'axúnti cananuna cuëënin.

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu ñu 'ën mitsu 'axúnti caramina cuëënin?

³⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Mixmi 'apu 'aish, min nëtë upínu tsotan, 'ën xucëñaxa min mëcën amo tsómainun 'ëx min mëcën amo tsótí cana cuëënín.

38 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Sinánquinmaishi camina usaquin 'ë cain. ¿'Ë 'acësaribi oquian unin mitsu bëtsi bëtsi ocëxun caramina tanshiti 'ain? ¿'Ëx 'icësaribiti téméraquinbi caina tanshiti 'ain?

39 Quia ca cacëxa:

—Usaribi oquin cananuna tanshiti 'ain.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën 'acësaribi oquin camina bëtsi bëtsi ocë 'ianan paëira tanti 'ain.

40 Usa 'áinbi cana 'ën, mix camina 'ën mëqueu tsónan 'ën mëmiu tsótí 'ai quixun ui unibi caiman. Nucën Papa Diosan cuni ca cati 'icën, uix cara anu tsótí 'icë quixun, an mëniosabi oía 'inun.

41 Usaquian a rabëtan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unánmicë uni raíri, mëcën rabë, ax Jacobo 'imainun Juanmi nishacëxa.

42 Usaria isquin ca cuënxun Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëñcésabi oquian téméraquinbi ñu mëënnun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicësabi oquian 'anun 'amia.

43 Usa 'áinbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara bëtsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upitax bucunun ñu mëëquin 'aquantí 'icën.

44 Uinu 'icë micamax cara mitsun cushi 'iisa tania an ca mitsúxmi chuámarua upitax bucunun mitsu ñu 'axúnti 'icën, 'ën mitsu 'acësaribi oquin.

45 Uni itsían ñu mëëxunun cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Ex cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti oquin 'aquini uacën. 'Ex 'uchañuma 'aish bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucën Papa Diosbë upí 'inun atun 'ucha 'énansa 'ain bamai uacën.

*Jesusan bëxuñu uni Bartimeo bëpëxcüa
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

46 Usaquiani Jericó êmanu bëbatancëx ca anuax aín 'unánmicë unicama 'imainun 'aisamaira uni Jesúsbë cuantëcëancëxa. Cuania ca bëxuñu uni, Bartimeo cacë, Timeonën bëchicë, an uni curíqui ñucácë, an bai amo tsóxunbi

47 —Nazaretnu 'icë Jesús ca aia —quiáxa quicania cuati cuénishquin cacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

48 Usaía quia oquin ca anu 'icë unicaman banaxma isa nëténun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima ax 'icësamaira oi ñunshínrui munuma cuénishtëcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

49 Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënu unun ca cat —quixun cacëxa. Cacëxun ca unicaman bëxuñu uni cacëxa:

—Masá nuituáxma ca 'it. Mi ca cuënia, niroquiani ca anu cuantan.

50 Cacëxëshi niroquin anúan mapúcë chupa pëxun nibiani ca Jesúsnu cuancëxa.

51 Usaria aia ca Jesusan cacëxa:

—¿'En mi uisoti caina cuëénin?
Cacëxun ca cacëxa:

—Isnúnmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënин.

⁵² Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. 'En mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

Usaquian cacëxëshi bëpëxcuquin ca isacëxa. Bëpëxcucëxun isi cuëënquiani ca Jesùsbë cuancëxa.

II. JERUSALENUXUAN JESUSAN

BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (11-13)

11

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalénu cuani Betfagé 'imainun Betania ëma rabë a 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabë xuquin Jesusan cacëxa:

² —Aminu bësucë ëma anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaxun camina burro, anua uni tsócëma pain, a anua tècérëcacë mérati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain.

³ Mitsúnnmi tubuia isquian bëtsi unin: ¿Uisoti caramina tubuin? —cacëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibun ca ènë a buánxunun quixun nu caxa. Béríbi ca bëmitécënti 'icën.

⁴ Usaquin caxuan xucëx cuanxun ca burro, bai amo xubu xëcuë tanáin, tècérëcacë méracëxa.

⁵ Mëraquian tubuia isquian ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—¿Añu caina 'ain? ¿Uisati caramina burro tubuin?

⁶ Cacëxun ca usaquin canun quixuan Jesusan cacësabi oquin cacëxa. Cacëxun ca —ca buántan —cacëxa.

7 Cacëxun buántancëxuan chupan catátacaquin burro camápucëbë ca anu 'iruax tsotax Jesús Jerusalénu cuancëxa.

8 Usaíá burron cuancëbëtan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu, anúan mapúcë chupabi 'apámainun bëtsi bëtsi unin naë rësúua i pëchi chuíshcaxun anúan Jesús cuantinu 'apácëxa.

9 Usobiani ca sharáquiani unicama cuancëxa. Raírinëxa rëcuénmainun ca raírinëxribi Jesús caxu cuani a rabi cuëëni quicancëxa:

—Énë unix ca upíira 'icën. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca énëx bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Nun a rabinun ca 'acan.

10 Nucën rara Davitan rëbúnqui, ami sinania Nucën Papa Diosan ainan nu 'imiti, a ca énëx 'icën. Nucën Papa Dios naínu 'icë, aribi cuëënquin rabinun ca 'acan.

11 Usaíá unicamax sharáquiamainun cuanx ca Jesús Jerusalénu bëbacëxa. Bëbaxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, camabi ñu istancëx bari cuabúcëbë Betania émanu 'i cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa.

*Jesusan higuera cacë i bimiñuma 'inun ca
(Mt 21.18-19)*

12 Betanianu 'inëti Jerusalénu cuantëcëni ca Jesús panancëxa.

13 Pananquiani cuani ca 'uraxun higuera nicë isbiani, bimiñu cara quixun isi cuancëxa. Cuanquin isquinbi ca tuáñuma ñancáishi 'aísha aín pëchishi ocëxa, higueranën, tuatisama pan 'ain.

14 Usa 'icë isquin ca Jesusan cacëxa:

—Min camina tuatëcëniman. Achúshira unínbì ca min tuá cutëcënima.

Quixuan caia ca aín 'unánmicë unicaman cuacëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Usaquiani cuanx Jerusalénu bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun ca Jesusan anuxun an ñu marucë unicama chiquíanan an curíqui cambioquin bicë unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucë unicamaxa anu tsócë aribi chashcacëxa, anu tsóxma 'inun quixun.

¹⁶ Usonan ca uíxbia ñu buani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquianxma 'inun quixun atu cacëxa.

¹⁷ Usaquin 'aquin ca unicama 'unánmiquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca quia: "Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi uni 'ëbë banati xubu 'iti 'icën". Usaía cuënëo bana quicë 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun énuxun ñu maruin.

¹⁸ Usaía quicëbë camabi unían aín bana cuati rabanan racuëti ca judíos sacerdotenën cushima-abë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ésénancëxa.

¹⁹ Usa 'ain ca ñantabucëbë Jesúsbë aín 'unánmicë unicama Jerusalénuax cuancëxa.

Higuera chushi xanan
(Mt 21.20-22)

20 'Uxnëti pëcaracëbë Jerusalénu cuantëcënquin ca higuera an isóncësama 'icë aín tapúnmiaxbia chushicë isacëxa.

21 Usa isquin ca Pedronën a higuera caia conxun Jesús cacëxa:

—Ca is. Minmi ñu concë higuera ca xanánxa.

22 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ax cushiira 'ixun ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin 'aia quixun sinani ca ami catamët.

23 Asérabi cana mitsu cain, unían —sapi ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —asérabi ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë —quixun sinánquin, ënë matá —ënuax ca parúmpapanu racati cuantan —quixun cacëx ca usai 'iti 'icën.

24 Usa 'ain cana mitsu cain, —asérabi ca Nucën Papa Diosan 'en cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axunti 'icën.

25 Unibë 'aisama 'aish Nucën Papa Dios naínu 'icë abë banaquin camina axa mimi 'uchacë uni cupiti sinánquinma a pain manuti 'ain, usaribi oquian Nucën Papa Diosan min 'ucha térénquin manunun.

26 Usa 'aínbi ca mitsúxmi uni itsimi nishçë a manutisama tania Nucën Papa Dios naínu 'icë, an mitsun ñu 'atima 'acë a térénxunquin manutima 'icën.

*Jesusan cushi ñuicë bana
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)*

27 Jerusalénu cuantëcëanx ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu Jesús cuantëcëancëxa. Cuanx atsíntancëxa anu 'icë isquin ca judíos sacerdotenën cushicama, 'imainun an Moisésnën

cuënëo bana 'unáncë unicama, 'imainun ampan caniacëcë unicama anu cuanxun

²⁸ ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina an ñu marucë unicama chiquión? ¿Uin cara usoquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Enribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácëxunmi mitsun 'ë ñuixuncëxun cana 'enribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ësaquin 'ai quixun.

³⁰ ¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaqian 'anun cacëx? Ca 'ë ñuixun.

³¹ Usaquinian Jesusan cacëxbi ca uisaquin caranuna cati 'ai quixun sinani ñucacanancëxa:

—¿Usaquin caranuna cati 'ain? Nun nu Nucën Papa Dios naínu 'icë an ca cacëxa quixun cati 'aínbi ca usaquin nun cacëxun nu —¿usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai? —quixun nu cati 'icën.

³² ¿Caranuna —unían 'imicëxun ca Juanën unicama nashimiacëxa —quixun cati 'ain? Usaquin cati 'aínbi ca camabi unin aín bana cuakin —Nucën Papa Diosan ca asérabi aín bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa —quixun sinania.

Usaquin sinani ca a 'apucamax 'apuma unicamami racuëacëxa.

³³ Usai canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmì 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'enribi uin banan carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

12

*Bana itsi ñuicësoquin Jesusan an naë bërúancë unicama ñuia
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)*

¹ Bana itsi ñuicësoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi 'apucama ñuixuancëxa:

—Ësa ca. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apáxun cënëtancëxun ca anuxun uvas baca biti xaxu quinioquin naëaxa. 'Anan ca anuxun naë bërúanti xuburibi manámiira chaioruquin 'axa. 'Atancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ébiani ca 'ura 'icë menu 'i cuanxa.

² Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëëmicë uni achúshi xuquin caxa:

—An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain.

³ Cacëx cuanxa bëbaiabi ca an naë bërúancë unicaman mëëtancëxun ñuñuma cuantécëntanun xuaxa.

⁴ Usaquian 'an ca naë 'ibun aín ñu mëëmicë uni itsi xutécëanxa. Xucëx cuanxa bëbaiabi ca aribi an naë bërúancë unicaman macuëxquin bëtsi bëtsi oquin 'atimati banaquin ñu caxa.

⁵ Usocëbëtan amiribishi xucëbi ca bëtsiribi 'axa. A 'acan ca bëtsi xutancë xutancëxun raíriribi xuaxa. Xutiabi ca raíri 'atimonan raíriribi 'acanxa.

⁶ Usoquin aín unicama xuquinbi ca aira nuibacë aín bëchicë a xucëma 'icën. Xuxunmabi ca —'ën bëchicë ënë ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icë —quixun sinánquin aira xuaxa.

⁷ Usoquin sinánquin xucëx cuanxa bëbacëbë ca an naë bërúancë unicama canani quiaxa: Aín

papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain.

⁸ Canantancëxun 'atancëxun ca naë 'uri racáncanxa.

⁹ Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun a unicama uisoti 'icë quixun cana mitsu cain. Aín naënu cuanxun a unicama 'atancëxun ca bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun cati 'icën.

¹⁰ ¿Nucën Papa Diosan bana cuënëo ñsai quicë, a caramina mitsun iscëma 'ain?,

An maxax xubuacë unian biquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti.

¹¹ Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imiaxa. An usoquin mëníocëx ca nun nu iscëx upíira 'icën.

¿Usoquian cuënëo bana a caramina mitsun iscëma 'ain?

¹² An naë bërúancë unicama ñuicëbë ca judíos 'apucama atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsmi nishacëxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi —'itsa unin ca aín bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin Jesús ébiani riquiancëxa.

*Unian 'apu curíqui 'inan
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

¹³ Usaquiani cuanxun ca atun cushicaman uisai cara Jesús quiaxa quixuan atu cacëx ami manáncatsi quixun, an Jesús cëmëxun ñucánun fariseo uni raíri 'imainun Herodesnën uni raíriribi xuacëxa.

¹⁴ Xucëx cuanxun ca Jesús cacëxa:
—Cananuna 'unanin, min banax ca asérabi 'icën.
Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun

camina cëmëquinma asérabi ñuin, unían min a bana
 ñuia cuati cuëencëbëtanmabi. Min sináncëx ca cam-
 abi uni bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquin sinánquin
 camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama
 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucën Papa Diosan
 uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. Usa 'ixun camina nu
 cati 'ain, ¿Nucën Papa Dios asérabi nun cushi 'ain
 cara Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti
 asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Caranuna curíqui 'inánti
 'ain? ¿Caranuna 'inántima 'ain?

15 Cacëxun ca Jesusan —uisai caraisna qui
 quixun 'ëmi manánuixun cuacatsi quixun ca 'ë
 ñucatia —quixun 'unánquin cacëxa:

—'Ëmi manánuixun 'ëx caraisna uisai qui cuacatsi
 quixun camina 'ë usoquin cain. Uisa cara isnun ca
 'apu buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun.

16 Cacëxuan bëia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin bëmañan tanquin 'acë cara ënëx 'ic? ¿Uin
 anë cara cuënëocë ënëx 'ic?

Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Romanu 'icë 'apu, Césarnën bëmánan
 tanquin 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

17 Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëencë a ñu camina
 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami
 mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëencë a ñu 'ati 'ain,
 axa mitsun Papa Dios 'ain.

Usaquian cacëxun cuati ca bëtsi unin banasama
 ca ënëñ bana 'icë quiax sináncasmai ratúcancëxa.

*Uni baísquití ñui quicë bana
 (Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)*

18 Usa 'ain ca Jesúsnu saduceo unicama
 cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca

uni baísquitima 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

19 —Nun 'unánun ca Moisésnën ësai quicë bana cuënëocëxa, uni achúshinëxa bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan aín casunancë xanu bixun, ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicë ax aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën.

20 Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshi ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa.

21 Baman aín xucënan casunancë xanu biaxbi ca aín xucëen axribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucëen bëtsíxribishi bamacëxa.

22 Usa 'ain ca xucëen camáxbi a xanu biaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa.

23 Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicama baísquiti nëtëen acama uinu 'icéxira aín bënë 'iti 'ic?

24 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Mitsun Nucëen Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unánquinma camina usaquin 'ë ñucatin.

25 Bama 'aish baísquiquin ca unin xanu bitima 'icën, aín ini bëchicë ca unin bënumitima 'icën. Usaribi ca naínu 'icë ángelcamaxribi 'icën.

26 Mitsúnmi —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinania cana mitsu cain, ca usama 'icën. ¿Caramina Moisésnëan imaxu nëëmëtia isa ñui quicë bana iscëma 'ain? Imaxu rëquirucënuax banaquin ca Nucëen Papa Dios Moisés ësaquin cacëxa: “Ex

cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios, a 'ain".

²⁷ A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios, ax ca bama 'aísha baísquitima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën.

A pain Nucën Papa Diosan bana axa quicësabi oíira 'iti

(Mt 22.34-40)

²⁸ Usaquian Jesusan suduceo unicama caia ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën uquin cuacëxa. Cuacëxuan saduceo unicaman ñucácë bana a upí oquin ñuia cuaxun ca an Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oíira caranuna 'iti 'ain?

²⁹ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Axa quicësabiira oi 'iti bana ax ca ësai quia: "Israel unicama, ca cuat. Nucën 'Ibu Dios ax ca achúshi 'icën.

³⁰ Min 'Ibu Diosmi camina asérabi cuëëni cémëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain". Ax ca a pain Nucën Papa Diosan bana ax quicësabi oíira 'iti a 'icën.

³¹ Ènëxribi ca a banasaribi 'icën: "Mixmi bëruancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan 'aquinsa 'icë 'a quinti 'ain". 'Aíma ca axa quicësabi oía uni 'iti ènë bana rabësaribi bana 'icën.

³² Usaquian cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unin cacëxa:

—Usa ca. Mixmi quicë bana ax ca asérabi 'icën, Nucën Papa Dios, ax ca achúshishi 'icën. Bëtsi Dios ca 'aíma 'icën.

33 Cëmëima asérabi cuëëni, ax cuëëncësabi oi 'i ami sinánan unin axa bérúancacésaribi oquin aín aintsicama nuibanan 'aquinsa 'icë 'aquinçëbë ca Nucën Papa Dios cuëënia, judíos unían aín 'ucha cupí 'aracacë ñuina rëxun xarocëbëa 'icësamaira oi.

34 Usaquian a bana ñuiquin cacëxun ca Jesusan a uni cacëxa:

—Nucën Papa Diosan uni 'iisa camina 'ain.

Usaquian a uni caia cuaxun ca ui unínbì ñucátëcëanma 'icën.

Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quicë bana

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni ca Jesús quiacëxa:

—¿Uisa 'aish cara an Moisésnëan cuënëo bana 'unáncë unicamax quia, Cristo ax ca Davitan rëbúnqui 'icë quiax?

36 Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanbi ca David ésaquin quiimiacëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'en 'Ibu caxa, "axa mimi nishcë unicama 'en mi 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'apu 'aish 'en mëqueu 'iti 'ain".

37 Usai qui ca David ax —Cristo, ax ca 'en 'Ibu 'icë —quiax quiacëxa. ¿Ësaia quiá 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic? Usaía quia ca 'aisamaira 'ixun unin cuëënquin cuacëxa.

Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama ñuia

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

38 Cuatia ca bana ñuixunquin Jesusan ésaquin atu cacëxa:

—An usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina

'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcë pañuax niti cuëéanan anuxun ñu marucë anuxuan unin –ax ca nun cushi 'icë –quixun sinánquin mécën 'inánquin biti cuëënia.

³⁹ Usai 'ianan ca anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti, anua aín cushicamax tsótí a anu tsotishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu aín cushicama tsótí anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun.

⁴⁰ Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuia. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaia. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoti 'icën.

Xanu casunamëcënëan Nucën Papa Dios curíqui nanxúan ñui quicë bana

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabbiti xubunuxun unicama catancëx ca Jesús anu curíqui nanti ñu 'urama ami bësui tsóbuacëxa. Tsóxun ca anu nanti ñu anua unicaman curíqui nania isacëxa. Iscëxun ca 'aisamaira curíquiñu unicama an 'itsa curíqui nancëxa.

⁴² Nancëbë uquin ca xanu casunamëcë ñuñuma, anribi manë curíqui rabératsu nancëxa, axa cupímara 'icëbi.

⁴³⁻⁴⁴ Nancëbëtan cuëncëxa aia ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Itsairá curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tëxëocë curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamëcë ènëñ asérabi cuëënquin 'aisa tanquin anúan ñu marutíbi 'áima 'itánun aín curíquicamaishi 'aruaxa. Usa 'ain

cana asérabi mitsu cain, curíquiñu unicaman 'acësamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

13

*Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu upíira upí
ñui quicë bana*

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuaxa cuania ca aín 'unánmicë uni achúshinëن Jesúس cacëxa:

—Ca is, ënë xubux ca maxax 'acë 'aish upíira upí 'icën.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënë xubu camina maxax 'acë 'aish chaira isin. Usa 'aínbi ca ënë xubucama aín maxáxcamaribi rurupacë 'iti 'icën.

*Mecama cëñuti nëtë 'iisama pain 'ain bëtsi bëtsi
ñu 'iti bana*

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Usaquin cacëx abë cuanquin ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'uria 'icë matá, Olivos, anu tsóbutia Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, acaman, unia 'aíma 'ain, atúxëshi abë 'ixun Jesús cacëxa:

⁴ —¿Uínsaran cara mixmi quicësabi oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënëx aín maxáxcama rurupacë 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nëtë ca 'uramacutatsinia quixun 'unánuñun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain? A camina nu ñuixunti 'ain.

⁵⁻⁶ Usaquier aín 'unánmicë unicaman ñucácëxun ca Jesusan anun ax utëcënti nëtë ñuixunquin esaquin cacëxa:

—'Itsa unin ca, 'ëx cana Cristo 'ai, quiax quiquin 'itsaira uni paránuxun 'aia. Usoquian mitsuribi paránti rabanan camina bérúancati 'ain.

⁷ Mitsun camina uni itsían —bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsibë 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan camina —raíri unicamaxribi ca raíribë 'acánania —quixun ñuia cuatíbi racuétima 'ain. Usaía 'icëbëbi ca ènë mecamá cëñúcëma pain 'iti 'icën.

⁸ Bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsi menu 'icë unicamabë nishánani 'acánanti 'icën. 'Imainunribi ca bëtsi menu 'icë 'apun suntárucama bëtsi menu 'icë suntárucamabë 'acánanti 'icën. Bëtsi bëtsi mecamá ca shaíquinuxun 'aia. Bëtsi bëtsi nëtënu 'icë unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. Usoquin pain témératancëxunbi ca 'ëx utëcëncëbëtainra, unin an 'acësamaira oquin téméraruxun 'aia.

⁹ 'Èmi sináncëma uni raírinën ca 'apucamanu ami manánuixun mitsu buánti 'icën. Usonan ca anua judíos unicama timéti xubucamanuxun mitsu manë xon rishquiti 'icën. Mitsúnmi 'en bana uni ñuixuncë cupí ca unin mitsumi nishqiun judíosma unicaman 'apunu mitsu buánti 'icën, ami mitsu ñui manánuixun. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unanx camina usaía 'icëbë ratútima 'ain. Usocëxunbi camina a 'apucama 'ë ñuiquin bana ñuixunti 'ain.

¹⁰ Usaía 'icëma pan 'ain ca camabi menuxun uisai cara uni Nucëñ Papa Diosnan 'iti 'icë quiáxa quicë bana unin ñuixunti 'icën.

¹¹ A unicaman mitsu 'apunu buáncëxun camina racuéquin —uisai carana quiti 'ai —quixun sinántima 'ain. Mitsúxmi banacëbëtanshiä Nucëñ Papa Diosan mitsu sinánmicë banan camina cati 'ain. Nucëñ Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan

sináñmicëx camina quiti 'ain.

12 'Ëmi sináncëma unin ca axa 'ëmi sinania oquin aín xucéni an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icën. Usaribi oquin ca aín papan ami nishquin aín bëchicëbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. 'Imainun ca usaribi oquin aín bëchicënëm ami nishquin aín papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën.

13 Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. Usa ñu 'icëbëtanbia 'ëmi sinánquin éncëma unicamax ca 'ën Papa Diosan nätënu 'ëbë 'iti 'icën.

14 Usaquin caxun ca Jesusan ésaquinribi aín 'unáñmicë unicama cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni, Danielnëan a ñuiquin cuënëo uni ax ca 'atimaira 'icëa unin timacë 'aíshbi aín suntárucamabë uti 'icën. Aí ca ax anua ax 'itima anu 'iti 'icën. An énë bana iscë uni an ca uisai quicë cara quixun 'unánti 'icën. Usai 'icëbë ca unicama ami racuëti Judea menu 'icë émacamanuax abáquiani matánu cuanti 'icën.

15 Aín xubu éman 'icë unicamaxribi ca abánuoxun, aín ñu pain bitsi aín xubunu atsíntëcënimä ashiti cuanti 'icën.

16 'Imainun ca aín naënuoxuan ñu mëëcë unicamaxribi abánuoxun aín chupa bitsi, aín xubunu cuaníma aín naënuoxëshi abáti 'icën.

17 Usaíá 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcë xanucamaxribi abáquiani cuani nuibacanuxun 'aia.

18 Usaími mitañu 'itin rabanan camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

19 Usai 'i ca unicama Nucën Papa Diosan me uniotabacë 'aíán uínsaranbi 'iásamairai témérati

'icën, amiribishi usai témératëcëntimoí.

²⁰ Anúan paë tanquin témérati nëtëxa cëñúcëbëma ca usabi 'i camabi uni bamati 'icën. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan, ainan 'inun an caíscë unicama nuibaquin, atu cupí anúan unin paë tanquin témérati nëtëcama sënénmiti 'icën.

²¹ Anúan usoquin unicaman témérati nëtë ucëbëtan unin mitsu —ca is, énu ca Cristo 'icë —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icë —quixun cacëxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain.

²² Anúan usoquin unicaman témérati nëtë ucëbëtan ca unin ax asérabi ama 'ixunbi —'ëx cana Cristo 'ai —quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uni raírinën cëmëquin —'ën cana Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Canan ca unicama paránti sinánquin, uni itsian 'acëma ñu 'anuxun 'aia. 'Aquin ca Nucën Papa Diosan unicamaribi paránti sinánuixun 'aia.

²³ Usai 'icëma pan 'aínbi 'en mitsu cacë 'aish camina a ñucama usai 'icëbëbi ratútima 'ain. 'Ianan camina unínma mitsu parania bérúancati 'ain.

*Anúan Jesús utécënti nëtë ñuicë bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)*

²⁴ Catancëxun ca Jesusan ésaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Usaía témérai anun uni bënëti nëtëcama 'icëbë ca bari bëánquinuxun 'aia, 'uxénribi ca pécanuxunma 'aia.

²⁵ 'Isparibi ca rëucunuxun 'aia, naícamë'ëo shaíquicëbë ca anua 'icë ñucamaxribi shaíquinuxun 'aia.

26 Usaía 'icëbëtan ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'en nëtë cuin mëúxun 'en cushin pëcabëtsinia unicaman isnuxun 'aia.

27 'Ex uquin cana 'en ángelcama xuquin 'enan 'inun 'en caíscë unicama camabi menua, naínuaribi 'ebëa 'inun timëminuxun 'ain.

28 Ënë ñu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsincëbë aín pëchi rëucubutancëx amiribishi corutëcënia. Usaríá 'ia isquin camina –ca bariti-acuatsinia –quixun 'unanin.

29 Usaribitía 'en mitsu ñuixuncë ñucamax 'icëbëtan camina 'unánti 'ain, anun 'ex utëcënti nëtë ca 'urama 'icë quixun.

30 Asérabi cana mitsu cain, ënë nëtënu bucucë unicamax bamacëma pain 'ain ca 'en mitsu ñuixuncë banacama quicësabi oi 'iti 'icën.

31 Naí, me acamax ca cëñúti 'icën, 'aínbì ca 'en banaxa nëtëtimoi usabi 'ain camabi ñu 'ex quicësabi oi asérabi 'iti 'icën.

32 Añu nëtëinra carana 'ex utëcënti 'ain, uínsarainra cara usai 'iti 'icë quixun ca uínbì 'unanim. Naínu 'icë ángelcamanbi ca 'unanim, 'ex Nucën Papa Diosan Béchicë 'ixunbi cana 'enribi 'unaniman. Nucën Papa Diosan cuni ca 'unanim.

33 Mitsun uínsaran carana uti 'ai quixun 'unáncëma 'aish camina camabi nëtënu 'en uni 'aish 'ëmi sinánquin 'ex uti caínti 'ain.

34 Ca ésa 'icën. Uni achúshinén ca aín xubunuax amanu cuanuxun an ñu mëëxuncë unicama cuënxun, –utëcëntamainun camina upí oquin ñu 'ati 'ai –quixun canan an xëcuë bérúancë uniribi aín xubu bérúainra onun quixun caia. Usaquin cabiani ca 'ura cuania.

³⁵ A unicaman ca uínsaran cara an atu ñu mëëmicë uni uti 'icë quixun 'unanima. Usaribiquin camina mitsun 'ëx uti 'unaniman. Carana bëbaquíshcëbë uti 'ain, carana imë naëx uti 'ain, carana 'atapa bënë banacëbë uti 'ain, carana pëcaracëbëa bari urucëbë uti 'ai quixun camina 'unaniman. Usa 'ain camina camabi nëtëñ 'ëmi sinánquin 'ëx uti caínti 'ain,

³⁶ uquin atuna 'ëmi manúcë mitsu mërain, usa 'ain.

³⁷ Ësaquin 'ën mitsu cacësaribi oquin cana axa 'ëmi catamëcë unicamaribi cain, camina 'ëmi sinánquin 'ëx uti caínti 'ai quixun.

III. BAMAXBI JESUCRISTO BAISQUIA BANA (14-16)

14

*Judíos unicama Jesúsmi 'ësénan
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Anun carnero 'ati 'ianan anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë 'itia rabë nëtë 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman, uisaxun caranuna 'anuxun Jesús, unicaman 'unánunmaishi, biti 'ai quiax canancëxa.

² Cananíbi ca quiacëxa:

—Unicamama anun rabanan nëëti tsuáquiruia, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nëtëñ bitima 'ain.

*Betaníanuxuan xanun Jesúsmi ro tutuca bana
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Betania ñacánuax ca Jesús an aín nami chëquimicë 'insínñu 'aíshbia pëxcúcë, Simón, aín xubunua 'icë mesanu tsócéxa. Anu 'aísha mesanu tsotan ca xanu achúshinën anu sanuira sanu 'inínti ro, nardo cacë, 'arucë ñu a bëacëxa. A rox ca mëscucëma 'aish cupíira cupí 'iacëxa. Usa 'aínbi ca anua 'arucë ñu a ruruquin anun Jesusan maxcá chabócëxa.

⁴ Usoia isi ca anu 'icë unicama raírinëx a xanumi nishi canancëxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cëñuax?

⁵ Anun ñuñuma uni 'a quinti trescientos curíqui cupí maruti ca ënë ro 'iaxa.

⁶ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Ami nishquin ënë xanu ñuixunma ca 'at. Ësoquian 'ë 'acë ënëx ca assábiira 'icën.

⁷ Camabi nëtën camina ñuñuma uni isin. Isquin camina 'aquinsa tanquin 'aquinquin ñu 'inánti 'ain. Usa 'aínbi camina mitsun xënbuquin 'ë istima 'ain.

⁸ An 'ë usaquin 'aisa tanquin ca 'ë 'axa. Bamacë maíñuxun usoquin unin 'ati tanquin ca ënë xanun 'ë ron 'axa.

⁹ Asérabi cana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ën unibunën 'ën bana, anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca ënë xanúan ñuixunti 'icën, camabi unían 'unánun.

Judasnëan Jesús uni 'inan

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenën cushicama 'icë anu cuanxun —Jesús mi binun cana mitsu a ismiquin buánti 'ai —quixun atu cacëxa.

11 Cacëxun cuati cuëënquin ca —curíqui cananuna mi 'inánti 'ai —quixun cacancëxa. Usaía quicëbëtan ca Judasnën —¿uisaxun carana ënë unicama Jesús bimiti 'ai? —quixun sináncëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan ashiquin pia

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

12 Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë ucëbëa, anun carnero 'ati Pascua nëtë 'ain, ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nëtën a piti ñu mi mënioxuni cuanti caramina cuëénin?

13 Usaquierian cacëxun xuquin ca aín 'unánmicë unirabé cacëxa:

—Ëma 'uri anu ca cuantan. Cuanquin mëraquin camina achúshi unían ñutën 'umpax buania a nuibianti 'ain.

14 Nuibiani anua ax atsíncë xubunu atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa, ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'en 'unánmicë unicaman Pascua nëtën piti ñu piti 'ic?

15 Usaquierianmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti, xubu namë cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsótí acama mëniocë, a mitsu ismiti 'icën. Ismicëxun camina anuxun piti mënioti 'ain.

16 Usoquierian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca aín 'unánmicë unirabëtan Jesusan cacësabi oquin a ñucama méracëxa. Méraxun ca anuxun a nëtën piti ñucama mëniocëxa.

17 Usaquian 'an ca Jesúsbë bëbaquishcëbë aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë acamax anu bëbacëxa.

18 Bëbatancëxun mesanuxun piia ca Jesusan atu cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, an 'übëtan picë micama achúshinën camina axa 'ëmi nishcë unicama 'ë 'inánuxun 'ain.

19 Ësaquian cacëxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicë unicama achúshi achúshinën Jesús ñucacëxa:

—¿'Ën carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'Ë cat?

20 Quia ca Jesusan cacëxa:

—Micama achúshi an 'übëtan manë xampami chabóxun pán picë an ca uni 'ë 'inánti 'icën.

21 Asérabi Nucën Papa Diosan bana cuénéosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'aínbì ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacëxa.

22 Usaquian cacëxun pimainun ca Jesusan pán biquin, Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Ënë ca bit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën.

23 Cacëxuan a páncama pian ca Jesusan uvas baca anu 'arucë xampa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun atu 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca camaxunbi 'acëxa.

24 'Aia ca cacëxa:

—Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca 'aisamaira uni aín 'uchacama têrëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. Ënëx ca a 'apati 'ëx bamati a 'icën.

25 Asérabi cana mitsu cain, ënuxun cana uvas baca 'atëcënimana. Nucën Papa Dios anua ax aín unicaman 'Apu 'icë, anuxun cuni cana 'atëcënti 'ain.

*Pedronën uni paran
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

26 Nucën Papa Dios rabi cantatancëx ca Jesúsbë aín 'unánmicë unicama Olivos cacë matánu cuancëxa.

27 Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unin 'ë bicëbë camina mitsux racuëti abati tsuáquiti 'ain, Nucën Papa Diosan bana cuëñeo ësai quicësabi oi: “An carnero bërúancë uni 'ën 'acëbë ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icën”.

28 Usai 'itancëxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ëx pain baísquiquiani Galileanu cuanti 'ain.

29 Usaía quia ca Pedronën cacëxa:

—Raírinëxa mi ëbiani abácëbëbi cana 'ëxëshi mi ëbiani abátima 'ain.

30 Quia ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñiantan rabëti 'atapa banatisama pan 'ain min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

31 Cacëxun ca Pedronën ñunshínquin Jesúscacëxa:

—'Ex mibë bamanuxunbi cana, 'ën cana mi 'unáncëma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Ësaquian caia ca usaquinribi camaxunbi cacëxa.

*Getsemaní naënuaxa Jesúscain Papabë bana
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)*

32 Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mëníocë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ex Nucën Papa Diosbë banamainun ca énu tsóxun 'ë caín.

33 Usaquin cabiani Pedro, Jacobo, Juan, acama buani cuanibi ca —uisai carana 'iti 'ai —quixun sinani bënëti masá nuituacëxa.

34 Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca énu tiquit. 'Aishbi camina 'uxtima 'ain.

35 Cabiani 'urira cuani menu rantin puruni tsóbuquin ca, ax cuëencëbë ca uisaíbi 'itima 'icë quixun 'unani, abë banaquin aín Papa cacëxa:

36 —Papan, min 'aisama ñu ca 'áima 'icën. 'En usoquin paë tanun 'ë 'imixunma ca 'at. Usa 'aínbì cana 'ëx cuëencësa oi 'itima 'ain, mix cuëencësa oishi cana 'iti 'ain.

37 Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraquin ca Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ¿caina 'uxan? ¿Tënëima caramina bënëtishi 'uxan?

38 Mitsux 'ëx cuëencësa oi 'iisa tanibi camina asérabi usai 'iman. Usa 'ain camina 'uxti tëai, 'uchati rabanan Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

39 Usaquin cabiani cuantëcëanx ca Jesús amiribishi usaquinribishi cai aín Papabë banatëcëancëxa.

40 Banatancëx utëcënquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan tënántëcëncëx 'uxcë mëratëcëancëxa. Mëraquian bësúncëxunbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun sinánma 'icën.

41 Usa 'ain amiribishi cuantëcëntancëx utëcënquin ca cacëxa:

—Bërí camina tantianan 'uxti 'ain. Asá ca. Anúan uni 'uchañucaman binun uni itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa.

⁴² Cuanun ca nirucuatsin. An 'ë uni 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni manë xëtocë bëanan imaxu tëacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun caniacëcë unicamanribi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa.

⁴⁴ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë cuancë unicama cacëxa:

—'En bëtsucaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin a bixun camina bërúinra oxun buánti 'ain.

⁴⁵ Usaquian unicama cacësabi oquin ca anua 'icë anu bëbaquin Judas Iscariotenën, —¿ënu caina 'ain? —caquin Jesús bëtsucacëxa.

⁴⁶ Usa oia ca axa ucë unicaman Jesús biacëxa.

⁴⁷ Bicëbëtan ca anua 'icë unicama achúshinën aín manë xëtocë aín xacánuá biquin, judíos sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëëmicë uni mëëquin aín pabí amocüa pabíscacëxa.

⁴⁸ Usocëbëtan ca Jesusan axa anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuíanx caramina mëcamacë uni 'acësa oquin 'ë binux ucan?

⁴⁹ Camabi nëtëen 'ën mitsu nëbëtsinuxun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuiabi

camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicancëma 'ain. Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin 'ë ësoquin 'acanin.

50 Usoquian Jesús bicëbë ca aín 'unánmicë unicamax a ëbiani abácëxa.

Bëna uni abáa

51-52 Raíria abámainun ca bëna uni achúshinëinshi sábananën racúxun nuibiancëxa. Nuibiania aribi bicancëxbi ca sábana ëbiani ñancáishi abácëxa.

*Judíos unin 'apucamanua Jesús buáncan
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)*

53 Usoquin bitancëxun ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apunu Jesús buáncancëxa. Anu ca sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama timécë 'iacëxa.

54 Jesúsa buántamainun 'uránxun nuibiantancëx ca Pedro a xubu rapasu me mëníocënu bérúax suntárucamabë tsi bimicënu sënamëti anu tsoócéxa.

55-56 Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabë camabi judíos unibunën 'apucama anu timëxun, uix caraisa atúan 'anun Jesúsmi manánti 'icë quixun cuaisa tancëxa. Cuaisa tancëbëa 'itsa uni cémëi Jesúsmi manáncëxbi ca 'atima bana anúan Jesús 'acánun quixun Jesús 'uchoti 'áima 'iacëxa. Bëtsi bëtsi uníxa cémëi quicëxbi ca bana mëscú 'iacëxa.

57 Usa 'ain ca uni raírinëx nirui cémëi ami manani ésai quiacëxa:

58 —Nun cananuna ésai quia ënë uni cuan: 'Ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu unin 'a, ënë rurupatancëxun rabé 'imainun achúshi

nëtëinshi amiribishi bëtsi 'atëcënti 'ain, unin 'acëma 'inun.

⁵⁹ Usaía quicëbëa raíri raírinëx bëtsi bana ñui quicëxbi ca mëscúcë 'iacëxa.

⁶⁰ Usaía quicëbë níruquin ca judíos sacerdotenën cùshicaman 'apu an Jesús cacëxa:

—¿Usaía mi ñui quicancëbëtanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ¿Uisai qui cara èsai mi ñui quicanin?

⁶¹ Quixuan cacëxbi ca Jesús uisaíbi banama 'icëñ. Quiama oquin ca judíos sacerdotenën cùshicaman 'apun amiribishi catëcëancëxa:

—¿Mix caramina Cristo, Nucëñ Papa Dios anu nun rabicë, aín Bëchicë a 'ain?

⁶² Cacëxun ca Jesúsan cacëxa:

—'Ex cana a 'ain. Mitsux camina uni 'inx anuax uá, 'ë, Nucëñ Papa Dios cùshiiira, abë 'Apu 'aish aín mëqueu tsócë isanan 'ex naí cuin mëucüax utëcënia isnuxun 'ain.

⁶³ Usai quia cuati xuamaírai nishquin aín chupabi tucaquin ca sacerdotenën cùshicaman 'apun abë 'icë unicama cacëxa:

—Bëtsi unian cacëxunmabi cananuna nunbi 'atimati banaia cuan.

⁶⁴ Mitsúnribi camina Nucëñ Papa Dios ñuia 'atimati banaia cuacan. ¿Uisa caramina sináncanin?

Quixuan cacëx ca camáxbi —ca bamati 'icë — quiacëxa.

⁶⁵ Usai qui ami tushuquiquin ca raírinëñ bëmápxun mëëquin cacëxa:

—Uin cara mi mëëia, ca 'ë cat.

Usaquian 'aia ca policíacamanribi Jesús bëtashcacëxa.

—'En cana a uni 'unáncëma 'ai —quixuan Pedronën ca
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

66 Usaquian Jesús 'amainun ca Pedro xubu tanáin me mëníocënu 'iacëxa. Anua 'ain ca an sacerdotenën cushicaman 'apu ñu mëëxuncë xanu uacëxa.

67 Uquinbi tsimia sënamëtia isquin ca Pedro cacëxa:

—Mixribi camina Jesús, Nazaretu 'icë, abë 'ion.

68 Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'En cana a uni 'unáncëma 'ain. Mixmi a ñui quicë uni a cana 'en 'unaniman.

Usaquin cabiania anun atsíncë xëcuënu 'icë ëman cuancëbëbi ca 'atapa banacëxa.

69 Usa 'ain ca amiribishi Pedro istëcënquin a xanun anua 'icë unicama cacëxa:

—'Enë unix ca axa abë nicë unicama achúshi a 'icën.

70 Cacëxun ca Pedronën amiribishi catëcëancëxa:

—'En cana a uni 'unaniman. Usaquian cacëa panáncëma 'aínshi ca anu 'icë unicaman Pedro catëcëancëxa:

—Mix camina Galileanu 'icë uni 'ain. Usa 'aish camina anu 'icë unicama banacësa 'ain. Asérabi camina mix acama achúshi 'ain.

71 Cacëxun ca Pedronën munuma banaquin cacëxa:

—'Ex cëmëia ca Nucën Papa Diosan 'ë 'atimoti 'icën. An cuamainun cana asérabi mitsu cain, mixmi a ñui quicë uni a cana 'unaniman.

72 Usaía quicëbëhi ca 'atapa amiribishi banatëcëancëxa. Banacëbëtan ca Pedronën Jesusan ésaquin cacë a sináncëxa: Rabé 'atapa banatisama pan 'ain camina min isamina 'ë 'unáncëma 'ai

quixun rabé 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. Usoquian Jesusan coónce bana sinani ca Pedro masá nuituirai bëunan mëscúacëxa.

15

Pilato Jesús 'ináncan
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Pëcaracuatsíncëbë ca judíos sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun judíos cushicaman 'apucamaribi timëacëxa. Timëxun nëaxun ca Jesús Pilatonu buáncëxa.

² Buáncë ca Pilátonën Jesús ñucácëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ëx a 'ain, mixmi quicë, usa.

³ Quicëbë ca sacerdotenën cushicamax 'itsa ñu ñuiquin Pilato cai Jesúsmi manáncëxa.

⁴ Usaquian cacancëxun ca Pilátonën Jesús catëcëancëxa:

—Ca is. 'Aisamairai ca uni mimi manania. ¿Usaía quicëbëbi caina uisaíbi quiman?

⁵ Cacëxbia Jesús banacëbëma ca Pilato —¿uisa uni cara ènëx 'ic? —quixun sinani ratúacëxa.

Jesús ca bamati 'icë quixuan unicama quia
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtëa sënëncëma pain 'ain ca Pilatonën usabi oquin 'acë 'ixun a uni chiquíuan judíos unibunën ñucácë, a sipuanua chiquínti sináncëxa.

7 Usa 'ain ca anua 'icë sipuacë unicama raíri ami nishi tsuáquiruquian an uni 'acë 'iacëxa. An uni 'acë a unicama achúshi ca Barrabás 'iacëxa.

8 Barrabás sipunu 'ain, uquin ca unicaman Pilato cacëxa:

—Minmi camabi barin nu 'axuncësabi oquin ca 'at.

9-10 Nutsi ami nishquin ca judíos sacerdotenën cushicaman Jesús 'ënu bëaxa quixun 'unánquin Jesús chiquíntisa tanquin ca Pilátonën cacëxa:

—¿'En judíos unicaman 'apu, Jesús, ènë chiquínti caramina cuëëncanin?

11 Usaquian cacëxunbi ca judíos sacerdotenën cushicaman, anu timëcamë'ëocë unicama tsuáquirumiquin cacëxa:

—Ama, Barrabása chiquínun cananuna cati 'ain.

12 Usa 'ain ca Pilatonën atu cacëxa:

—¿Barrabás chiquíanan judíos unicaman 'apu isa quixunmi cacáncë, ènë 'én uisoti caramina cuëëncanin?

13 Quixun cacëxunbi ca cuëñishi munuma bananaquin atun cacëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas.

14 Cuëncëni quia cuauin ca Pilatonën cacëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ènën 'ax?

Cacëxbi ca unicama munuma cuëncëni quitëcëancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas.

15 Quicëbëtan ca Pilátonën unicamabë upí 'iisa tanquin Barrabás chiquíanan rishquimitancëxun i curúsocënu matásnun quixun Jesús atu 'ináncëxa.

16 Usomitancëxuan 'ináncëxun ca suntárucaman anua Pilato 'icë xubu cha mëúa 'icë anu Jesús

buáncëxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timëacëxa.

¹⁷ Anuxun ca Jesús ax isa 'apu 'icë quixun 'usánquin chupa minanën pucucësa Jesús pañumiacëxa. Pañumianan ca mañuti otancëxun muxa mañumiacëxa.

¹⁸ Usotancëxun 'usani ca munuma sharati quicancëxa:

—Chuámashi ca judíos unicaman 'apu 'it.

¹⁹ Caquin ca Jesús tsatínribi matáxcacëxa. Matáxcaia raírinën tushucamainun ca raírinënribi 'usani ami cuaiquin rantin puruni tsóbuquin rabicatsi quixun 'acëxa.

²⁰ Usoquin 'usántancëxun ca a pañumicë chupa minanën pucucësa a pëmianan aín chupa pañumitécéancëxa. Pañumitancëxun ca i curúsocënu matásti buáncëxa.

Jesús i curúsocënu matáscan

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Buánquinbi ca Cirene nëtënu 'icë uni, Simón, Alejandro 'imainun Rufo aín papa, aín naënuax anúan cuancë bai, anun aia isquín suntárucaman anu Jesús matásti i curúsocëa 'iábianun quixun cacëxa.

²² Cacëxuan buáncëbétan Jesús buanx ca Gólgota cacë menu bëbacancëxa. Gólgota quicë, ax ca mapuxosa qui quicë 'icën.

²³ Anuxun ca vino, mirracëñun mëscucë, a isa xëanun quixun Jesús 'ináncëxa. 'Ináncëxunbi ca 'ama 'icën.

²⁴ Usaía 'ia anu matástancëxun ca suntárúnën anuaxa Jesús bamanun i curúsocë nitsíancëxa. Nitsíntancëx ca uin cara isa aín chupa bëtsi

biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tanta-nçëx suntárucama Jesusan chupa mëtíquiacëxa.

25 Manámiriuia bari urucëbëtan ca suntárucaman usoquin 'acëxa.

26 Uisa 'icë cara bamamiaxa quixun cuënëoxuan nancë bana ax ca èsai quicë 'iacëxa: Ènëx ca judíos unicaman 'apu 'icën.

27 Usoquin Jesús 'anan ca suntárucaman an ñu mëcamacë uni rabéribi i curúsocënu matástancëxun bëtsixa aín mëqueu 'imainun bëtsix aín mëmiu 'inun nitsíancëxa.

28 Usai ca 'iacëxa, Nucën Papa Diosan bana cuënëo èsai quicësabi oi: "Uni 'atimacamabë ca ax 'iaxa".

29 Usa 'ain ca anua matáscë anun cuanquin a isi tëncëti ami 'atimati banaquin unicaman Jesús cacëxa:

—Mix camina, 'en cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupatancëxun rabé 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi nitsíruquin 'atëcënti 'ai quiax quian.

30 Usa 'aish ca min cushínbì iëti i curúsocënuax 'ibút.

31 Usaribiti ca sacerdotenën cushicamabë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesús ñui 'atimati banai, ami cuai èsari canancëxa:

—An uni raíri iémicësaribi oi iétibi ca iétima.

32 Usai canani ca quiacëxa:

—Cristo, Israel unicaman 'apu, ax bërí i curúsocënuax 'ibutia isquin cananuna ax ca asérabi a 'icë quixun 'unánti 'ain.

Usaribiquin ca aribia i curúsocënu matáscë uni rabé anribi Jesús 'atimaquin ñuiacëxa.

*Jesús bama**(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)*

33 Usa 'ain ca bari xamárucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiax ca rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë bari pëquitëcëancëxa.

34 Usai 'icëbë bari pëquitishi 'ain ca Jesús munuma cuëncëni quiacëxa:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani?

Usai quicë bana, ax ca —'en Papa Dios, 'en Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'ë éan? —qui quicë 'icën.

35 Usai quia cuëncënia cuati ca anu 'icë unicama raírinëx quiacëxa:

—An ca unun Elías cuënia, ca cuat.

36 Usaía 'icëbë abácuatsini uquin ca uni achúshinën tsatimia xapu rëmencë, a bimi baca cachacëmi chabóxun Jesús cucúcaquian xéanun 'amiacëxa. 'Amiquin ca raíri unicama cacëxa:

—Mëëxunma ca ën, Elías cara a 'apati aia isti.

37 Usa 'ain ca munuma cuëncëntëcëñishi Jesús bamacëxa.

38 Jesús bamacëbë ca Nucëñ Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupa aín manámiucüaxbi shimúqui amo rabë 'inun tuquiacëxa.

39 Usaía bamaia ca suntárunën cushin aín bëmánanu nixun isacëxa. Isi ca —asérabi ca énëx Diosan bëchicë 'iasha —quiax quiacëxa.

40 Acama 'imainun ca xanu raíriribi 'uránxun isi niacëxa. Abë ca María Magdalena 'imainun María itsi, José 'imainun Jacobo itsi aín tita 'imainun Salomé caquin anëcë xanu axribi 'iacëxa.

41 A xanucamax ca Galileanuxun an Jesús ñu 'axuncë a 'iacëxa. 'Imainun ca axa Jesúsbë Jerusalénu cuancë xanucamaxribi anu 'iacëxa.

*Jesús bamacë mënío ñui quicë bana
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)*

42 Anun ñu mëëtima nëtë 'iisama pain 'ain ca anun ñu mëníoti nëtë ñantabuacëxa.

43 Ñantabucëbë ca uacëxa Arimatea èmanu 'icë uni, José. Ax ca judíos cushima'apucama cushi achúshi 'ianan —upí uni ca —quixuan camabi unin 'unáncë 'iacëxa. Usa 'aish ca anúan Nucën Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nëtëa an caíncë 'iacëxa. Usa 'aish racuëtimaishi anua 'icënu atsínquin ca Pilato —Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin — quixun cacëxa.

44 Usaquian cacëxun ca Pilátonën —asérabi cara bamaxa —quixun ñucánuxun suntárunkun cushi camiacëxa. Camicëx aia ca —Jesús cara bamaxa — quixun ñucácëxa.

45 Ñucácëxuan —ca bamaxa —quixun cacëxun ca Pilatonën José Jesús buántanun quixun cacëxa.

46 Usaquian cacëx cuanquin ca sábana upí marutancëxun Jesús i curúsocënu nanpáquin Josénën anun rabúancëxa. Rabúntancëxun matá me témúa naëcë anu mëniotancëxun ca taránbianxun maparanën quini xëpuacëxa.

47 Usoquian 'aia ca María Magdalena 'imainun bëtsi María, Josénën tita, anribi uinu cara mëníoia quixun isacëxa.

16

*Jesús baísquia
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Anun ñu mëëtima nëtë ñantabucëbëtan ca María Magdalena 'imainun Salomé 'imainun María itsi, Jacobonën tita, acaman anúan Jesús imëishi 'aí cuanti, sanu ro maruacëxa.

² Maruonx ca pëcaracëbëa bari urucëma 'aínshi anua Jesús mëníoëxancënu cuantëcëancëxa.

³ Cuani ca ësai canancëxa:

—¿Uin cara anun quini xëpucë mapara nu racanaxunti 'ic?

⁴ Usai cananquiani cuanx niracëquinbi ca anun quini xëpuëxancë mapara axa anua naënxancënuma 'icë, racanacë isacëxa.

⁵ Usa 'ain ca quininu atsíñquinbi bëná uni achúshia tari uxua pañuax mëqueu tsóce isi ratúcancëxa.

⁶ Ratutiabi ca cacëxa:

—Ratúaxma ca 'it. Mitsun camina i curúsocënu matásëxancë Jesús, Nazaretnu 'icë, a barin. Ca énuma 'icën, ca baísquiaxa. Anua unin racáënxancë ca is.

⁷ Isbiani cuanxun camina Pedrocëñun aín 'unánmicë unicamaribi ësaquin cati 'ain: Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina cuantancëxun anua a isti 'ain, an mitsu cacësabi oquin. Usaquin camina aín 'unánmicë unicama cati 'ain.

⁸ Usaquierian ángelnën cacëxun, asérabi ca Jesús anuma 'icë quixun istancëx ratuti bërërui quininxux chiquiti ca abáquierian cuancëxa. Cuanquin ca racuëquin uibi uisaquinbi cámá 'icën.

María Magdalenanëan Jesús isa (Jn 20.11-18)

⁹ Domingo nëtë pëcaracëbë ca Jesús baísquitancëx María Magdalena anua mëcën achúshi 'imainun

rabé ñunshin 'atima chiquían, ami pain chiquiracëacëxa.

¹⁰ Usai 'ia isbiani ca masá nuitutia bëunan mëscúcë axa Jesúsbë nicë unicama a cai cuancëxa.

¹¹ Cuanxuan —Jesús cana asábi isan —quixun cacëxun cuaquinbi ca a unicaman —usama ca —quixun sináncëxa.

*Ami sináncë uni rabëmia Jesús chiquiracëa
(Lc 24.13-35)*

¹² Usai 'itancëxa ëmanuax bain cuancëbë ca Jesús a unicama rabémi, bëtsi unisa 'aish, chiquiracëacëxa.

¹³ Usaía ami chiquiracëcxun isbianquian —Jesús cananuna isan —quixun atúnribi cacëxunbi ca rairinën —usama ca —quixun sináncëxa.

*Jesusan aín 'unánmicë unicama usaquian ñu
'anun ca*

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Usai 'itancëx ca Jesús aín 'unánmicë unicama mëcën rabé 'imainun achúshi ami atúxa mesanu bucubuan chiquiracëacëxa. Atumi chiquiracëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—An 'ë baísquicë iscëcaman, asérabi 'ëx baísquicë isun cacëxunbi camina, asérabi ca baísquiaxa quixun 'ë sinántisama tan.

¹⁵ Usaquin caxun ca atu cacëxa:

—Camabi menu cuanquin camina, 'ëmi catamëti, aín 'ucha tërëncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun camabi unían 'unánun, bana ñuixunti 'ain.

¹⁶ Ñuixuncëxun cuatia 'ëmi catamëtia nashimicë ax ca Nucën Papa Diosnan ainan 'inun iëmicë 'iti 'icën. Usa 'aínbi ca axa 'ëmi catamëisama tancë

uni ax aín 'ucha cupí xënibua 'aínbi Nucën Papa
Diosbëma 'iti 'icën.

¹⁷ Axa 'ëmi catamëcë unicaman ca Nucën Papa
Diosan cushin uni itsin 'acëma ñu ësoquin 'ati 'icën:
'ënan 'ixun ca 'ën cushin uninua ñunshin 'atima
chiquínti 'icën. Chiquíanan ca bëtsi banan banati
'icën.

¹⁸ Usai 'ianan aín mëcënan bicëxunbi ca runun
'atima 'icën. 'Imainun ca muçá ñua xëacëxunbi uis-
abi otima 'icën. 'Imainun ca aín mëcënan ramëcëx
uni ñucë pëxcúti 'icën.

Jesús naínu cuan

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca
Nucën 'Ibu Jesus, aín mëqueu 'aish Nucën Papa
Diosbë cushi 'i, naínu cuancëxa.

²⁰ Usai 'ian camabi menu cuanquin ca aín
'unánmicë unicaman —Nucën 'Ibu Jesucristomi
catamëti aín 'ucha térëncë 'aish ca uni Nucën Papa
Diosnan 'iti 'icë —quixun bana ñuixuancëxa. Us-
aquin bana ñuixunia ca Nucën 'Ibu Jesucristonëbi
'aquinquin, atúan ñuixuncë banax ca asérabi 'icë
quixuan unin 'unánun, uni itsin 'acëma ñu 'ami-
acëxa. Ashi.

**Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain
bana**
New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b